

รายงานผลงานเรื่องเต็มการทดลองที่สิ้นสุด

- 1. แผนงานวิจัย** : การคุ้มครองและบริหารจัดการทรัพยากรพันธุกรรมพืชตามกฎหมายภายในและระหว่างประเทศ
- 2. โครงการวิจัย** : วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความหลากหลายทางชีวภาพของพืชในชุมชน (Research on traditional knowledge of plant biodiversity in communities.)
- 3. ชื่อการทดลอง (ภาษาไทย)** : การวิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความหลากหลายทางชีวภาพของพืชในชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอนและจังหวัดตาก
ชื่อการทดลอง (ภาษาอังกฤษ) : Research on traditional knowledge of plant biodiversity in communities at Mae Hong Son and Tak provinces.
- 4. คณะผู้ดำเนินงาน**
หัวหน้าการทดลอง
นางสาวปาจรีย์ อินทะชุบ   สังกัด   สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช
ผู้ร่วมงาน
นายวินัย สมประสงค์   สังกัด   สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช
นายบัณฑิต สอนสุภาพ   สังกัด   สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช
- 5. บทคัดย่อ**

การวิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความหลากหลายทางชีวภาพของพืชในชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอนและจังหวัดตาก เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยวิธีสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลความรู้และภูมิปัญญาต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับพืชในแง่ของอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม สีย้อม อุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ และประเพณีวัฒนธรรม โดยการสัมภาษณ์จากผู้รู้หมอยาพื้นบ้านและผู้ให้ข้อมูลในชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอนและจังหวัดตาก โดยการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งสำรวจและเก็บตัวอย่างพืชในบริเวณหมู่บ้าน ป่าชุมชน หรือพื้นที่อื่นๆ ซึ่งเป็นแหล่งของทรัพยากรพืชของคนในชุมชนเพื่อนำมาทำตัวอย่างพรรณไม้แห้ง (dry specimen) สำหรับนำไปตรวจวิเคราะห์หระบุชนิด สกุล วงศ์ ที่แน่นอนและเป็นปัจจุบัน ดำเนินการวิจัยระหว่างปี พ.ศ. 2559 – 2561 โดยแต่ละปีได้เข้าสำรวจชุมชนปีละ 2 ชุมชน ได้แก่ ปี พ.ศ. 2559 (ตุลาคม 2558 –

กันยายน 2559) สํารวจบ้านมะโอโคะ ต.แม่จัน อ.อุ้มผาง จ.ตาก และบ้านแม่กลองใหญ่ ต.โมโกร อ.อุ้มผาง จ.ตาก ปี พ.ศ. 2560 (ตุลาคม 2559 – กันยายน 2560) สํารวจบ้านแม่ทะลุ ต.สบเมย อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน และบ้านห้วยปลาหลด ต.ด่านแม่ละเมา อ.แม่สอด จ.ตาก ปี พ.ศ. 2561 (ตุลาคม 2560 – กันยายน 2561) สํารวจบ้านพะโท ต.แม่กื อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน และบ้านห้วยฮี้ ต.ห้วยปูลิง อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน ได้ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากพืชทั้งหมด 307 ชนิด 244 สกุล 105 วงศ์ และประชากรที่มีความรู้การใช้ประโยชน์จากพืชในชุมชนอยู่ในช่วงอายุ 31 – 50 ปี มากที่สุด

Abstract

The research on traditional knowledge of plant biodiversity in Mae Hong Son and Tak communities was a survey research by interviewing local herbalist, other people and undertaking field survey to record information about plants and their usages. Plants were collected for identification. That is related to plants in terms of food, medicines, clothing, dyes, equipment tools and cultural traditions. This project was performed between 2016 – 2018, with researched 2 communities per year, *i.c.* Ban Maoko and Ban Mae Klong Yai, Umphang District, Tak Province (2016), Ban Mae Tha-lu, Sop Moei District, Mae Hong Son Province and Ban Huai Pla Lod, Mae Sot District, Tak Province (2017), Ban Phatho, Khun Yuam District and Ban Huai Hi, Muang District, Mae Hong Son Province (2018), Three hundreds and seven species belong to 244 genus 105 families of the interesting plants used traditionally. The population were knowledge of plant utilization in the community is in the age range of 31-50 years.

6. คำนำ

มนุษย์ได้อาศัยปัจจัยหลักในการดำรงชีพจากทรัพยากรชีวภาพที่มีอยู่รอบตัวมาใช้ประโยชน์เพื่อการอยู่รอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยผ่านการเรียนรู้ในการนำพืชพรรณชนิดต่างๆ มาใช้ประโยชน์ ทั้งเพื่อการบริโภคเป็นอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย โดยเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและมีการถ่ายทอดความรู้ที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง ผ่านกาลเวลาจนกลายเป็นวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มคน โดยองค์ความรู้ต่างๆเหล่านี้ประสานสัมพันธ์ทั้งวิถีการ ทักษะ นวัตกรรม และแนวปฏิบัติ ซึ่งอาจมีการดัดแปลง พัฒนา หรือตัดทอนบางสิ่ง

บางอย่างตามกาลเวลาเพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยและกำลังความสามารถของคนแต่ละรุ่นเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด จัดว่าความรู้เหล่านี้มีความเฉพาะและโดดเด่นของแต่ละกลุ่มคนจนเกิดเป็นภูมิปัญญาเฉพาะของแต่ละกลุ่มหรือชุมชน เรียกว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่น (traditional knowledge)” ซึ่งภูมิปัญญาประเภทนี้มักมีการพัฒนาร่วมมากับ ประเพณี ความเชื่อ ศรัทธา และศักยภาพของทรัพยากรชีวภาพในท้องถิ่นนั้นๆ (ธนิตและคณะ, 2550)

การศึกษาองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการใช้ประโยชน์จากพืชในธรรมชาติและ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพืชกับมนุษย์เรียกสาขาวิชานี้ว่า “พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน (ethnobotany)” (ชูศรีและปริทรรศน์, 2552; Alcorn, 1995) โดยมีการศึกษาทั้งด้านพืชอาหาร พืชสมุนไพร พืชที่ให้สีย้อม พืชทำเครื่องนุ่งห่ม สร้างที่อยู่อาศัย ใช้ทำอุปกรณ์เครื่องมือ พืชในพิธีกรรม และความเชื่อ และประโยชน์อื่นๆ อย่างไรก็ตามภูมิปัญญาท้องถิ่นอันดับต้นๆ ที่มีการสนใจศึกษา คือ เรื่องอาหารและสมุนไพรซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญและทั้งสองสิ่งนี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพราะพืชผักบางชนิดนอกจากเป็นอาหารแล้วยังมีสรรพคุณเป็นสมุนไพรที่ช่วยบำบัดหรือรักษาอาการเจ็บป่วยได้ (อุไร, 2544) ด้วยศักยภาพของความหลากหลายทางชีวภาพของพืชและภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านี้จึงเป็นข้อมูลพื้นฐานอันก่อให้เกิดการต่อยอดงานวิจัยและการพัฒนาของภาคอุตสาหกรรมเพื่อการค้า โดยการใช้ประโยชน์นี้มีความจำเป็นต้องเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพซึ่งจะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่และมีการทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์กลับคืนสู่เจ้าของทรัพยากรชีวภาพ (สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร, ม.ป.ป.) อีกทั้งทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาเหล่านี้ยังนับได้ว่าเป็นสมบัติอันสำคัญของชาติอีกด้วย

จังหวัดแม่ฮ่องสอนและจังหวัดตากเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่มากเป็นอันดับ 8 และอันดับ 4 ของประเทศตามลำดับ แต่มีจำนวนประชากรน้อย ทั้งสองจังหวัดที่มีความโดดเด่นหลายลักษณะ โดยเฉพาะสภาพภูมิประเทศที่ประกอบไปด้วยป่าไม้และภูเขาสูงสลับซับซ้อน มีสภาพอากาศเย็นและมีหมอกปกคลุมตลอดปี อีกทั้งยังมีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม ชุมชน และกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เช่น ชุมชนคนเมือง ชาวไต(ไทใหญ่) จีนฮ่อ พม่า ม้ง (แม้ว) ลีซู (ลีซอ) ล่าหู่ (มูเซอ) ลัวะ และ ปกาเกอญอ(กะเหรี่ยง) เป็นต้น ซึ่งแต่ละชุมชนหรือกลุ่มชาติพันธุ์ก็มีประเพณีวัฒนธรรมและภาษาพูดเป็นของตนเอง ในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์นี้มี ปกาเกอญอหรือกะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวิถีชีวิตผูกพันกับป่ามากและอาศัยพันธุ์พืชต่างๆในป่าธรรมชาติเพื่อการดำรงชีพค่อนข้างมากที่สุด จากการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในประเทศไทย กรณีศึกษาในอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอนของชูศรีและ

ปริทรรศน์ (2552) พบว่าชาวกะเหรี่ยงสะกอใช้ประโยชน์จากพืชต่างๆโดยภูมิความรู้พื้นบ้านที่ น่าสนใจถึง 258 ชนิด โดยส่วนมากใช้เป็นอาหารและสมุนไพร

วิทยา (2548) ได้ศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวลัวะหรือละว้าในเขตพัฒนาโครงการ หลวงจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่ามีการใช้ประโยชน์จากพืช 302 ชนิด แต่มีการใช้เพื่อเป็นอาหาร 161 ชนิด และมีการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านเพื่อรวบรวมการใช้ประโยชน์จากพืชของกลุ่มชาติพันธุ์ ต่างๆ ได้แก่ กะเหรี่ยงสะกอ กะเหรี่ยงแดง และไทใหญ่ ในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยเลือก ศึกษาใน 7 หมู่บ้าน ระหว่างเดือนตุลาคม 2552 ถึง กันยายน 2554 จากการศึกษาพบว่าพืชที่ใช้ ประโยชน์รวม 320 ชนิด ใน 99 วงศ์ (วิทยาและอังคณา, 2555)

ในจังหวัดตากได้มีการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวมูเซอดำ บ้านห้วยปลาหลด ตำบล ด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่าชุมชนใช้ประโยชน์จากพืชพรรณธรรมชาติแบบ พื้นบ้าน ทั้งสิ้นจำนวน 193 ชนิด 79 วงศ์ (คมกริชและดวงใจ, 2552)

ตามที่สำคัญคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร เป็นผู้รับผิดชอบปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 นั้น ซึ่งในมาตรา 52 ของพระราชบัญญัตินี้ ได้บัญญัติไว้ว่า ผู้ใดเก็บ จัดหา หรือรวบรวมพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป พันธุ์พืชป่า หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพันธุ์พืชดังกล่าว เพื่อ การปรับปรุงพันธุ์ ศึกษา ทดลอง หรือวิจัยเพื่อประโยชน์ในการค้า จะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงาน เจ้าหน้าที่และทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ โดยนำเงินรายได้ตามข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ส่ง เข้ากองทุนคุ้มครองพันธุ์พืชเพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการช่วยเหลือและอุดหนุนกิจการใดๆ ของชุมชนที่ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ การวิจัยและการพัฒนาพันธุ์พืช (มาตรา 54, 55 และ 59) นั้น ด้วยบทบัญญัติของ พระราชบัญญัตินี้จำเป็นที่จะต้องมีข้อมูลพื้นฐานของพรรณพืชที่มีการใช้ประโยชน์และมีความสำคัญ กับภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนต่างๆ ทั้งทางด้านอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย การเกษตร และประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการคุ้มครองพันธุ์พืชสำหรับ ใช้ประกอบการพิจารณาความมีศักยภาพของชุมชนที่จะได้รับความช่วยเหลือด้านการเงินจากกองทุน คุ้มครองพันธุ์พืช (มาตรา 59) และสำหรับเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อประกอบการพิจารณาของ คณะกรรมการกองทุนซึ่งจะต้องเสนอหรือกำหนดระเบียบเกี่ยวกับแนวทาง หลักเกณฑ์ การพิจารณา จัดสรรเงินกองทุน และพิจารณาอนุมัติค่าขอรับการส่งเสริมและช่วยเหลือต่อการตกลงแบ่งปัน ผลประโยชน์จากชุมชนตามมาตรา 57

อีกทั้งการที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทาง ชีวภาพ (Convention on Biological Diversity : CBD) อนุสัญญาได้บัญญัติให้ภาคีจกต้อง

ดำเนินการจำแนกองค์ประกอบความหลากหลายทางชีวภาพและติดตามตรวจสอบด้วยการเก็บตัวอย่างและเทคนิคอื่น ๆ ที่มีความสำคัญต่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน (มาตรา 7) และภาคีจึงต้องสงวนรักษาและดำรงไว้ซึ่งความรู้ ประดิษฐ์กรรม และการถือปฏิบัติของชุมชนพื้นเมืองและท้องถิ่นซึ่งปรากฏในการดำเนินชีวิตที่สืบทอดมาตามประเพณี ซึ่งเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนและส่งเสริมการประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางมากขึ้น ด้วยมีความเห็นชอบและการเข้าร่วมของผู้ทรงความรู้, เจ้าของประดิษฐ์กรรมและผู้ถือปฏิบัตินั้นๆ และสนับสนุนการแบ่งปันอย่างเท่าเทียมซึ่งผลประโยชน์อันเกิดจากการใช้ประโยชน์ความรู้, ประดิษฐ์กรรมและการถือปฏิบัตินั้นๆ (มาตรา8เจ) กอปรกับแผนงานภายใต้การจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (Asean Socio-Cultural Community : ASCC) ที่มีเป้าหมายส่งเสริมการจัดการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนได้กำหนดให้ประเทศภาคีสมาชิกจัดตั้งเครือข่ายระดับภูมิภาคเพื่อส่งเสริมขีดความสามารถในการจัดทำบัญชีรายการของทรัพยากรทางชีวภาพและมาตรการความปลอดภัยทางชีวภาพของภูมิภาคอาเซียน อีกทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งพันธกรณีเหล่านี้จำเป็นต้องมีข้อมูลองค์ความรู้การใช้ประโยชน์จากความหลากหลายของทรัพยากรพืชในชุมชน เพื่อสนับสนุนการจัดการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนเช่นกัน

ด้วยบทบัญญัติของกฎหมายในประเทศที่สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตรรับปฏิบัติ และพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยต้องดำเนินการตามที่กล่าวมานั้นพบว่าปัจจุบันยังขาดแคลนข้อมูลเหล่านี้เป็นอย่างมาก จึงจำเป็นต้องทำการวิจัยเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความหลากหลายทางชีวภาพของพืชในชุมชน ด้วยการสำรวจ เก็บตัวอย่างพรรณไม้นามาวิเคราะห์พืชตรวจสอบสถานภาพของพืชในธรรมชาติ ออกแบบสัมภาษณ์แล้วนำมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาความสัมพันธ์ของคน ชุมชน และทรัพยากรพืช เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานของพรรณพืชที่มีการใช้ประโยชน์และมีความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนต่างๆ ในประเทศ แล้วนำมาจัดทำบัญชีรายการของความหลากหลายทางชีวภาพของพืชและการใช้ประโยชน์สำหรับเพื่อเสนอหรือเป็นข้อมูลประกอบการบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 และเพื่อให้ดำเนินการเป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศตามที่ประเทศไทยได้เป็นภาคีสมาชิก

7. วิธีดำเนินการ

- อุปกรณ์

1. แบบบันทึกข้อมูลลักษณะของพรรณพืชในภาคสนามและแบบสอบถาม
2. อุปกรณ์สำรวจและเก็บตัวอย่างพืช ได้แก่ กรรไกรตัดกิ่ง เลื่อย จอบ มีดพรวน ไม้สอยพร้อม ตะขอ กล้องบันทึกภาพ เครื่องจับพิกัด (GPS) ถุงพลาสติกขนาดต่างๆ ของกระดาษ ป้ายติด หมายเลข ดินสอ ยางลบ ไม้บรรทัด สายวัด ฝาฉากรถสำหรับใช้บันทึกภาพพรรณไม้ แอลกอฮอล์
3. อุปกรณ์ทำตัวอย่างพรรณไม้อ่างอิง(พรรณไม้แห้ง) ได้แก่ แผงไม้ เชือกมัด กระดาษ หนังสือพิมพ์ กระดาษลูกฟูก ฟองน้ำ Mercuric chloride Phenol แอลกอฮอล์ ปีกเกอร์ แห่งแก้ว ครีมคืบ ตู้อบพรรณไม้ กระดาษติดพรรณไม้แห้งขนาดหน้าไม่น้อยกว่า 300 แกรม เข็ม ด้าย กรรไกร กาว ของกระดาษสีน้ำตาล ของกระดาษขาว ปกห่อพรรณไม้แห้ง
4. อุปกรณ์ทำตัวอย่างดอง ได้แก่ ขวดแก้วพร้อมฝาปิดขนาดต่างๆ แอลกอฮอล์ ป้ายบันทึก ข้อมูล
5. อุปกรณ์เก็บตัวอย่างผลและเมล็ด ได้แก่ กล้องพลาสติกใสขนาดต่างๆ เทปปิดผนึก ป้าย บันทึกข้อมูล
6. อุปกรณ์เก็บตัวอย่างมีชีวิตและปลูกรักษา ได้แก่ ถาดดำ กระถาง ดิน ปุ๋ย
7. อุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการ ได้แก่ กล้องจุลทรรศน์แบบสเตอริโอ เข็มเขี่ย มีด จานแก้ว หนังสือและวารสารทางอนุกรมวิธาน คอมพิวเตอร์

- วิธีการ

แบบและวิธีการทดลอง

สำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ด้านสังคม ชุมชน รูปแบบของประเพณีวัฒนธรรม และความหลากหลายทางชีวภาพของพืชที่ชุมชนใช้ประโยชน์ ในชุมชนเป้าหมายที่ทำการศึกษ แบบวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยทำแบบสอบถาม สัมภาษณ์ เก็บตัวอย่างพันธุ์พืช พร้อมทั้งบันทึกลักษณะพรรณพืชและการใช้ประโยชน์ใน ชุมชน

วิธีปฏิบัติการทดลอง

1. กำหนดชุมชนเป้าหมายที่ทำการศึกษแบบวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ในจังหวัดลำปางและลำพูน โดยเลือกชุมชนที่ยังคงมีการพึ่งพาใช้ ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพของพืชทั้งด้านอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย การเกษตร ฯลฯ หรือมีการปลูกรักษาทรัพยากรพืชจากป่ารอบๆ ชุมชน และยังคงมีการถือปฏิบัติตามประเพณีวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมา โดย ทำการศึกษาปีละ 2 ชุมชน
2. สร้างแบบบันทึกข้อมูลลักษณะของพรรณพืชในภาคสนาม ได้แก่ บันทึกสถานที่เก็บ ความ สูงจากระดับน้ำทะเล วันที่เก็บ ชื่อท้องถิ่น ลักษณะนิเวศวิทยา ชนิดป่า สภาพพื้นที่ที่พืช เจริญเติบโต ลักษณะของดินหรือหิน จำนวนประชากร ลักษณะวิสัยของพืชความสูง เส้น

รอบวง เปลือก ตำแหน่งที่เกิดของดอกหรือผล สี กลิ่นของดอกหรือผล น้ำยาง ประโยชน์ และวิธีการใช้ หรือโทษ

3. สร้างแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อนำไปประเมินความมีศักยภาพของชุมชนกับการใช้ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพของพืช
4. สํารวจและเก็บรวบรวมข้อมูลความรู้และภูมิปัญญาต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับพืชในแง่ของอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม สีย้อม อุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ และประเพณีวัฒนธรรมจากผู้รู้และผู้ให้ข้อมูลในชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอนและตาก โดยการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม
5. สํารวจและเก็บตัวอย่างพืชในบริเวณหมู่บ้าน ป่าชุมชน หรือพื้นที่อื่นๆ ซึ่งเป็นแหล่งของทรัพยากรพืชของคนในชุมชนร่วมกับผู้ให้ข้อมูล โดยเก็บตัวอย่างพืชตัวอย่างละ 5 ชิ้น และต้องเก็บตัวอย่างที่มีโครงสร้างใบ ดอก และผล สมบูรณ์ เพื่อนำมาทำตัวอย่างพรรณไม้แห้ง (dry specimen) หรือเก็บตัวอย่างที่มีชีวิต (living specimen) บางชนิดที่ไม่สามารถเก็บข้อมูลลักษณะทางพฤกษศาสตร์ได้ในขณะสํารวจเพื่อนำมาปลูกและเก็บข้อมูลภายหลังสำหรับนำไปตรวจวิเคราะห์ระดับชนิด สกุล วงศ์ ที่แน่นอนและเป็นปัจจุบันในห้องปฏิบัติการ เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานอ้างอิงและสำหรับเทียบเคียงในการตรวจสอบวิเคราะห์หาชื่อพรรณไม้ในครั้งต่อไป ซึ่งจะเป็ข้อมูลที่ทำให้ทราบถึงจำนวนประชากร ถิ่นกำเนิดและเขตการกระจายพันธุ์ของพรรณไม้ต่างๆ สถานภาพของพืช อีกทั้งเพื่อให้ทราบถึงจำนวนพรรณไม้ที่มีในประเทศไทย และเก็บไว้ยังพิพิธภัณฑ์พืชต่างๆในประเทศ และถ่ายภาพพรรณพืชประกอบ
6. จัดทำตัวอย่างพรรณไม้แห้ง (dry specimens) มีวิธีการดังนี้
  - 6.1. เก็บพรรณไม้ให้ครบสมบูรณ์ทุกส่วน จัดลงบนแผงอัดแล้วอัดให้แห้งโดยใช้ความร้อนจากแสงแดดหรือตู้อบที่อุณหภูมิ 60-65 องศาเซลเซียส เป็นเวลาประมาณ 5-7 วัน
  - 6.2. เมื่อพรรณไม้แห้งสนิทนำไปอาบน้ำยาเพื่อป้องกันแมลง โดยใช้ Mercuric chloride 250 มิลลิลิตร Phenol 50 มิลลิลิตร และ แอลกอฮอล์ 90 เปอร์เซ็นต์ 10 ลิตร แล้วนำเข้าแผงอัดพรรณไม้อบให้แห้งอีกครั้ง
  - 6.3. นำตัวอย่างพรรณไม้ที่ผ่านขั้นตอนอาบน้ำยาแล้วมาเย็บติดกับกระดาษแข็งที่มีความหนาไม่น้อยกว่า 300 กรัม เพื่อให้มีความคงทนและแข็งแรง พร้อมกับติดป้ายแสดงรายละเอียดต่างๆที่จัดบันทึกเอาไว้ในขณะที่เก็บพรรณไม้นั้น

7. นำตัวอย่างมาตรวจวิเคราะห์เพื่อพิสูจน์ชนิดพืช สกุน และวงศ์ โดยการเปรียบเทียบกับตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิงในพิพิธภัณฑ์พืชหรือหอพรรณไม้ ใช้รูปวิธานจำแนกพรรณไม้จากหนังสือพรรณพฤกษชาติต่างๆ คู่มือศึกษาพรรณไม้ หรือสอบถามผู้เชี่ยวชาญด้านอนุกรมวิธานพืช
  8. จัดเก็บตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิงเข้าสู่ระบบของ Bentham และ Hooker ในพิพิธภัณฑ์พืช กรุงเทพฯ กรมวิชาการเกษตร
  9. นำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากพืชของชุมชนที่ได้จากการสัมภาษณ์ ทำแบบสอบถาม มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงสถิติโดยใช้ค่าเฉลี่ยเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง สถานที่ เพศ และอายุ ที่มีความสัมพันธ์กับองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความหลากหลายทางชีวภาพของพืชในชุมชน
  10. ประมวลผลที่ได้จากการตรวจเอกสาร แบบสอบถาม ข้อมูลภาคสนามต่างๆ การกระจายพันธุ์ของพืชอาหารในชุมชน นำมาจัดทำลงในโปรแกรม เช่น โปรแกรม excel ซึ่งสะดวกต่อการวิเคราะห์หรือค้นข้อมูลระดับปฐมภูมิและหัตถภูมิ
  11. จัดทำสรุปและรายงานผลการทดลอง
  12. จัดทำบัญชีรายการของความหลากหลายทางชีวภาพของพืชในชุมชนต่างๆ
- การบันทึกข้อมูล
    - บันทึกตามรูปแบบของแบบบันทึกข้อมูลลักษณะของพรรณพืชในภาคสนาม แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ที่กำหนด
  - เวลาและสถานที่
    - ปีงบประมาณ 2559 (ตุลาคม 2558 – กันยายน 2559)
      - บ้านมะโอโคะ ต.แม่จัน อ.อุ้มผาง จ.ตาก
      - บ้านแม่กลองใหญ่ ต.โมโกร อ.อุ้มผาง จ.ตาก
    - ปีงบประมาณ 2560 (ตุลาคม 2559 – กันยายน 2560)
      - บ้านแม่ทะลุ ต.สบเมย อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน
      - บ้านห้วยปลาหลด ต.ด่านแม่ละเมา อ.แม่สอด จ.ตาก
    - ปีงบประมาณ 2561 (ตุลาคม 2560 – กันยายน 2561)

บ้านพะโท ต.แม่กิ๋ อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน

บ้านห้วยฮี้ ต.ห้วยปูลิง อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน

8. ผลการทดลองและวิจารณ์

จากการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลความรู้จากภูมิปัญญาพื้นบ้านที่มีความสัมพันธ์กับพืชในด้านอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม สีย้อม อุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ และประเพณีวัฒนธรรม พร้อมทั้งเก็บตัวอย่างพืชเพื่อการตรวจระบุชนิดและอ้างอิงในบริเวณหมู่บ้าน ป่าชุมชน หรือพื้นที่อื่นๆ ซึ่งเป็นแหล่งของทรัพยากรพืชของคนในชุมชนร่วมกับผู้ให้ข้อมูล จำนวน 6 หมู่บ้าน ในพื้นที่ตัวแทนจังหวัดแม่ฮ่องสอนและตาก ระหว่างปีงบประมาณ 2559 – 2561 ได้ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากพืชในชุมชน จำนวน 307 ชนิด 244 สกุล 105 วงศ์ และได้ตัวอย่างพรรณไม้เพื่อการอ้างอิง จำนวน 196 ตัวอย่าง ดังนี้

ปีงบประมาณ 2559 ได้ดำเนินการสำรวจและเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์จากพืชตามภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนบ้านมะโอโคะ ต.แม่จัน อ.อุ้มผาง จ.ตาก เป็นชุมชนหมู่บ้านของชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2543 ตามโครงการจัดตั้งหมู่บ้านชาวไทยภูเขาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (บ้านมะโอโคะ) ซึ่งเป็นโครงการที่ดำเนินการตามพระราชกระแสรับสั่งของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ แต่เดิมชื่อหมู่บ้านแม่จอกี แต่เนื่องจากติดชายแดนและมีการสู้รบบ่อยครั้งประชาชนจึงอพยพออกกลายเป็นหมู่บ้านร้าง จนเมื่อมีแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ร.10 ให้จัดตั้งหมู่บ้านยามชายแดน ทำให้มีชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงเป็นอาสาสมัครกลับเข้ามาก่อตั้งชุมชนอีกครั้ง พื้นที่ก่อตั้งหมู่บ้านและพื้นที่ทำกินครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 800 ไร่ ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่กลองและป่าอุ้มผาง ความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 650 เมตร สภาพภูมิประเทศรอบชุมชนเป็นเทือกเขา ครอบคลุมพื้นที่ป่าเบญจพรรณ ป่าดิบแล้งและป่าดิบเขา มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ ห้วยแม่จอกผาโต้ และห้วยแม่จัน ประชากร 44 หลังคาเรือน จำนวน 218 คน ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง และบ้านแม่กลองใหญ่ ต.โมโกร อ.อุ้มผาง จ.ตาก เป็นชุมชนชาวม้ง ก่อตั้งมานานกว่า 100 ปี จำนวน 161 ครัวเรือน และได้ตัวอย่างพรรณไม้เพื่อการอ้างอิง จำนวน 64 ตัวอย่าง (ตารางที่ 1)

สภาพพื้นที่การสำรวจและวิจัย ปีงบประมาณ 2559

ปีงบประมาณ 2560 ได้ดำเนินการสำรวจและเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์จากพืชตามภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนบ้านแม่ทะลุ ต.สบเมย อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน และบ้านห้วยปลาหลด ต.ด่านแม่ละเมา อ.แม่สอด จ.ตาก ได้ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากพันธุ์พืชในชุมชน จำนวน 118 ข้อมูล และตัวอย่างพรรณไม้เพื่อการอ้างอิง จำนวน 60 ตัวอย่าง (ตารางที่ 2)

สภาพพื้นที่การสำรวจและวิจัย ปีงบประมาณ 2560

ปีงบประมาณ 2561 ได้ดำเนินการสำรวจและเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์จากพืชตามภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนบ้านพะโท ต.แม่กื อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน และบ้านห้วยฮี้ ต.ห้วยปูลิง อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน ได้ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากพันธุ์พืชในชุมชน จำนวน 151 ข้อมูล และตัวอย่างพรรณไม้เพื่อการอ้างอิง จำนวน 72 ตัวอย่าง (ตารางที่ 3)

สภาพพื้นที่การสำรวจและวิจัย ปีงบประมาณ 2561

ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากพืชในชุมชน จำนวน 307 ชนิด 244 สกุล 105 วงศ์ (ตารางที่ 4)
 จำแนกประเภทการใช้ประโยชน์ ได้ดังนี้

1. พืชอาหาร จำนวน 182 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 59.28 ของชนิดพืชที่ได้จากการสำรวจ ได้แก่ พืชอาหารหลักที่เป็นแหล่งคาร์โบไฮเดรต เช่น ข้าว (*Oryza sativa* L.) กลอย (*Dioscorea hispida* Dennst.) ัญพืช เช่น งา (*Sesamum indicum* L.) งาขี้ม่อน (*Perilla frutescens* (L.) Britton) พืชผัก เช่น เนียมหอม (*Strobilanthes nivea* Craib) ผักเป็ดแดง (*Alternanthera betzickiana* (Regel) G. Nicholson) หอมชู (*Allium hookeri* Thwaites) โสมตังกุย (*Angelica acutiloba* (Siebold & Zucc.) Kitag.) บัวบกเขา (*Hydrocotyle javanica* Thunb.) เป็นต้น
2. พืชสมุนไพร จำนวน 158 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 51.47 ของชนิดพืชที่ได้จากการสำรวจ เช่น เฌียงพรัมอญ (*Justicia gendarussa* Burm. f.) ห่อมช้าง (*Phlogacanthus curviflorus* Nees) ฮ่อม (*Strobilanthes cusia* (Nees) Kuntze) รางจืด (*Thunbergia laurifolia* Lindl.) จิงจ้อผีเสื้อ (*Thunbergia papilionacea* W.W.Sm.) ว่านน้ำเล็ก (*Acorus gramineus* Sol.) สะพ้านก้าน (*Sambucus javanica* Reinw. ex Blume subsp. *javanica*) โสมตังกุย

(*Angelica acutiloba* (Siebold & Zucc.) Kitag.) พิมพ์ไพลิน (*Gymnanthemum extensum* (Wall. ex DC.) Steetz) ผักปิ้ง (*Anredera cordifolia* (Ten.) Steenis)

3. พืชใช้สอยอื่นๆ จำนวน 51 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 16.61 ของชนิดพืชที่ได้จากการสำรวจ ได้แก่ ไม้สำหรับก่อสร้างที่อยู่อาศัย อุปกรณ์เครื่องมือทางการเกษตร สีย้อม ไม้ดอกไม้ประดับ เช่น ฮ่อม (*Strobilanthes cusia* (Nees) Kuntze) รัก (*Gluta usitata* (Wall.) Ding Hou) ครามเถา (*Marsdenia tinctoria* R. Br.) ค้อ (*Livistona speciosa* Kurz) เป้งดอย (*Phoenix loureiroi* Kunth)
4. พืชในประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ จำนวน 10 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 3.26 ของชนิดพืชที่ได้จากการสำรวจ เช่น หมาก (*Areca catechu* L.) ดาวเรือง (*Tagetes erecta* L.) ส้มป่อย (*Acacia concinna* (Willd.) DC.) หงอนไก่ (*Flemingia strobilifera* (L.) W.T. Aiton) ฟ้าป่น (*Callicarpa arborea* Roxb.)
5. พืชพิษ จำนวน 2 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 0.65 ของชนิดพืชที่ได้จากการสำรวจ คือ มะเนียงน้ำ (*Aesculus assamica* Griff.) และ ดับยาง (*Solanum erianthum* D.Don) มีฤทธิ์เบื่อเมา

ทั้งนี้จากข้อมูลการสำรวจ วิจัย พบว่าพืชหลายชนิดไม่ได้ใช้ประโยชน์เพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะพืชอาหารมักมีสรรพคุณเป็นสมุนไพรด้วย และจากการสัมภาษณ์ประชากรในชุมชน ทั้ง 6 ชุมชน พบว่า ประชากรที่มีความรู้เรื่องการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพรรณพืชอยู่ในช่วง อายุ 31 – 50 ปี เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับช่วงอายุของประชากรที่อาศัยในหมู่บ้าน เนื่องจากช่วงอายุที่ต่ำกว่านี้เป็นวัยเล่าเรียนและออกไปใช้แรงงานที่อื่น (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 1 แสดงรายชื่อพืชที่ใช้ประโยชน์ในชุมชนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านมะโอโคะ ต.แม่จัน และ บ้านแม่กลองใหญ่ ต.โมโกร อ.อุ้มผาง จ.ตาก

ลำดับ	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ชุมชน		ประเภทการใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	วิธีการใช้
					บ้านมะโอโคะ	บ้านแม่กลองใหญ่			
1	เตาะกาเบ๊ะ (กะเหรี่ยง)	เพกา	<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Kurz	BIGNINIACEAE	/		พืชผัก สมุนไพร	ผลอ่อน	-ปรุงอาหาร -เข้ายากับกรดน้ำและสบู่ ต้มน้ำดื่ม รักษาอาการบวม แก้ผิสดำแดง
2	มอเกล็คี (กะเหรี่ยง)	สบู่	<i>Mucuna macrocarpa</i> Wall.	FABACEAE	/		สมุนไพร		-เข้ายากับเพกาและกรดน้ำต้มน้ำดื่ม รักษาอาการบวม แก้ผิสดำแดง
3	เหมอ (กะเหรี่ยง)	ทองหลางป่า	<i>Erythrina subumbrans</i> (Hassk.) Merr.	FABACEAE	/		สมุนไพร	เปลือก	-ต้มน้ำดื่มลดไข้
4	ตะลี (กะเหรี่ยง)	ตะไคร้ตัน	<i>Litsea cubeba</i> (Lour.) Pers.	LAURACEAE	/		พืชเครื่องเทศ สมุนไพร	ผล ราก กิ่ง	-ผลเป็นเครื่องเทศ -รากและกิ่งต้มน้ำอาบช่วยเพิ่มความอบอุ่นให้ร่างกาย
5	พอสะโพ	ขาวู	<i>Elsholtzia blanda</i> (Benth.) Benth.	LAMIACEAE	/		สมุนไพร	ดอก ใบ	-ใช้ดม แก้อาการวิงเวียนศีรษะ
6	โนทุ (กะเหรี่ยง)	ตีนเป็ด	<i>Alstonia scholaris</i> (L.) R.Br.	APOCYNACEAE	/		สมุนไพร	เปลือกต้น	-ต้มน้ำดื่มแก้ไข้ป่า
7	ตะก้อบรีอ (กะเหรี่ยง)	ด้อยาง	<i>Solanum erianthum</i> D.Don	SOLANACEAE	/		ยาเบื่อเมา	ผล	-ทำให้ถ่ายท้อง มีนเมา อาเจียน

8	จ๋อจื่อ	หวายตะเข็บ	<i>Pothos chinensis</i> (Raf.) Merr.	ARACEAE	/		สมุนไพร	ทั้งต้น	-ต้มน้ำดื่มแก้โลหิตจาง
9	พอโพล์ (กะเหรี่ยง)	ด่างหลวง	<i>Trevesia palmata</i> (Roxb. ex Lindl.) Vis	ARALIACEAE	/		พืชผัก	ช่อดอก	-ปรุงอาหาร
10	ชู่กะพื่อ, กะ ลิต้าเหว่ (กะเหรี่ยง)	กั้นปิด, บอระเพ็ดพุง ข้าง	<i>Stephania japonica</i> var. <i>discolor</i> (Blume) Forman	MENISPERMACEAE	/		สมุนไพร	หัว	-ผานตากแห้งแล้วนำมาบดผสมน้ำผึ้ง รับประทานเป็นยานอนหลับ
11	ฮ้อกะอะวา (กะเหรี่ยง)	ข้าวเย็น	<i>Smilax</i> sp.	SMILACACEAE	/		สมุนไพร	เหง้า	-ต้มน้ำดื่มเพื่อขับเลือดเสีย
12	แขว	หญ้าลึก	<i>Hypolytrum nemorum</i> (Vahl) Spreng.	CYPERACEAE	/		สมุนไพร	ทั้งต้น	-ต้มน้ำดื่มแก้ระดูมาไม่ปกติ ยาขับเลือด
12	ปะตะหั่ว	ตองเต้า	<i>Macaranga denticulata</i> (Blume) Müll. Arg.	EUPHORBIACEAE	/		ไม้ใช้สอย	ลำต้น	-เชื่อเพลิง
14	ทีตะเบย ลี้ก้าฮู้ (ม้ง)	มะยมแก้ว	<i>Cyclocodon celebicus</i> (Blume) D. Y. Hong	CAMPANULACEAE	/		ผลไม้ สมุนไพร (ม้ง)	ผลสุก	-ผลสุกรสหวาน -ม้งใช้ทั้งต้น นำมาตากแห้งแล้งชงน้ำดื่ม เป็นยาแก้ขัดเบา ขับปัสสาวะ
15	ตาซิเคล์	แปร์น้ำเงิน	<i>Sonerila maculata</i> Roxb.	MELASTOMATACEAE	/		สมุนไพร	ทั้งต้น	-ต้มน้ำดื่มแก้ปวดศีรษะ สรรพคุณแก้ ท้องเสีย
16	มีตะกี้	ลีนกรั่ม	<i>Pyrosia eberhardtii</i> (Christ) Ching	POLYPODIACEAE	/		สมุนไพร ความ เชื่อ	ทั้งต้น	-ต้มน้ำดื่ม แก้ร้อนใน และมีความเชื่อว่า ถ้าดื่มเป็นประจำจะฟันแทงไม่เข้า
17	ลอมะจอ (กะเหรี่ยง)	โก่แดง	<i>Aeschynanthus</i> sp.	GESNERIACEAE	/		ความเชื่อ	ทั้งต้น	-ห้ามหญิงสาวนำไปปลูกบ้านเพราะจะไป แย่งสามีคนอื่น

18	กะสิหฺมุโซ (กะเหรี่ยง)	มะลิระบำ	<i>Jasminum laurifolium</i> var. <i>brachylobum</i> Kurz	OLEACEAE	/		สมุนไพร	ทั้งต้น	-ต้มน้ำดื่มเป็นยาบำรุงกำลัง
19	กึ้ไก้เตาะ (กะเหรี่ยง)	ผักกูด	<i>Diplazium esculentum</i> (Retz.) Sw.	ATHYRIACEAE	/		พืชผัก	ยอด	-ปรุงอาหาร
20	โห้ชะ (กะเหรี่ยง)	ต้าว	<i>Arenga pinnata</i> (Wurmb.) Merr.	ARECACEAE	/	/	พืชอาหาร	เนื้อในเมล็ด	-ปรุงอาหารหวาน
21	เส่ก่อกะตา	นูดพระ หงอนไก่	<i>Flemingia strobilifera</i> (L.) W.T. Aiton	FABACEAE	/		ความเชื่อ	ดอก	-ถ้ากางปลาติดคอให้มองดอกที่ต้นจะหาย
22	ดิตูบอ	-	<i>Flemingia</i> sp.	FABACEAE	/		สมุนไพร	ทั้งต้น	-ต้มน้ำดื่มแก้ตาเหลือง ตัวเหลือง
23	ไล่ป่าชิตะ (กะเหรี่ยง)	เถาคัน	<i>Cissus repens</i> Lam.	VITACEAE	/		พืชอาหาร	ผล	-ผลอ่อนรสเปรี้ยว ใช้ปรุงรสอาหาร
24	ตะคือสำ (กะเหรี่ยง)	เดื่อหัว	<i>Ficus auriculata</i> Lour.	MORACEAE	/		ผลไม้	ผล	-รสหวาน
25	เนาะจอบี	-	<i>Desmodium</i> sp.	FABACEAE	/		สมุนไพร	ทั้งต้น	-นำมาต้มน้ำดื่มแก้อาการปวดเมื่อย
26	ตะป้อ	เหมือดคนดง	<i>Helicia formosana</i> Hemsl.	PROTEACEAE	/		สมุนไพร	เปลือกต้น	-นำเปลือกต้นมาฝนกับน้ำสะอาดหรือต้มน้ำดื่มช่วยขับน้ำคาวปลา
27	กาสิสำพลี (กะเหรี่ยง)	สติชน	<i>Sloanea sigun</i> (Blume) K. Schum.	ELAEOCARPACEAE	/		สมุนไพร	ทุกส่วน	-สามารถใช้ทุกส่วนต้มน้ำดื่มเป็นยาบำรุงกำลัง บรรเทาอาการอ่อนเพลีย
28	เซ่ฮูสำ (กะเหรี่ยง)	กระเบาหน้า	<i>Hydnocarpus kurzii</i> (King) Warb.	ACHARIACEAE	/		พืชอาหาร สมุนไพร	เนื้อในผล เปลือกต้น	-เนื้อในผลรสหวานมันรับประทานได้ -เปลือกต้นต้มน้ำดื่มแก้ท้องเสีย
29	กะดู่ทิ	มะเดื่อน้อย	<i>Ficus subincisa</i> Buch.-Ham. ex	MORACEAE	/		สมุนไพร	ใบ	-ใบต้มน้ำดื่มช่วยลดไข้

			Sm.						
30	พอเป็นแน	สร้อยห้อย	<i>Piper boehmeriifolium</i> var. <i>glabricaule</i> (C. DC.) M.G. Gilbert & N.H. Xia	PIPERACEAE	/		สมุนไพร	ทั้งต้น	-ต้มน้ำดื่มแก้ไอ แก้ปวดฟัน
31	หลอบ้ออาด (กะเหรี่ยง)	ผักจำ	<i>Ardisia polycephala</i> Wall. ex A.DC.	PRIMULACEAE	/		สมุนไพร	ต้น	-ฝนกับน้ำสะอาดแล้วดื่มแก้ท้องเสีย
32	พอปล่าบอ	-	<i>Synotis cappa</i> (Buch.-Ham. ex D. Don) var. <i>parisshii</i>	ASTERACEAE	/		สมุนไพร	ทั้งต้น	-ต้มน้ำดื่มช่วยลดความอ้วน
33	พอปล่าบอ	หนาดวัว	<i>Laggera alata</i> (D.Don) Sch.Bip. ex Oliv.	ASTERACEAE	/		สมุนไพร	ทั้งต้น	-ต้มน้ำดื่มช่วยลดความอ้วน
34	เสะเน่อมู	มะยมดอย	<i>Gaultheria leucocarpa</i> var. <i>yunnanensis</i> (Franch.) T.Z.Hsu & R.C.Fang	ERICACEAE	/		สมุนไพร	ทั้งต้น	-ต้มน้ำดื่มแก้ปวดเมื่อยตามร่างกาย หัว เข่า
35	ตะสือบ ตะเกะ (กะเหรี่ยง)	พรมคต	<i>Heliciopsis terminalis</i> (Kurz) Sleumer	PROTEACEAE	/		สมุนไพร	ใบ	-ต้มน้ำดื่มช่วยบำรุงกำลัง ไม่ปวดเมื่อย
36	ปะนวนย เบาะ (กะเหรี่ยง)	ขนุน	<i>Artocarpus heterophyllus</i> Lam.	MORACEAE	/	/	พืชอาหาร	ใบอ่อน ผล	-ใบอ่อน ผลอ่อน ประุงเป็นอาหาร -ผลสุกรับประทานเป็นผลไม้
37	จะล่อตี้เต๋อ (กะเหรี่ยง)	รางจืด	<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.	ACANTHACEAE	/	/	สมุนไพร	ทั้งต้น	-ลำต้นใช้เป่ารักษาตาอักเสบ ตาแดง -ใบต้มหรือชงน้ำดื่มล้างพิษในร่างกาย

									แก้เบื่อเมา
38	กะลี่ย	-	<i>Persea fruticosa</i> (Kurz) Kosterm.	LAURACEAE	/		สมุนไพร	ต้น	-นำมาเข้ายากับสารกัตถอยแล้วต้มน้ำดื่ม เป็นยาบำรุงกำลัง เรียวแรงไม่ตก
39	สะเตาะ เบะ	สารกัตถอย	<i>Anneslea fragrans</i> Wall.	PENTAPHYLACACEAE	/		สมุนไพร	ต้น	-นำมาเข้ายากับกะลี่ย (<i>Persea fruticosa</i> (Kurz) Kosterm.) แล้วต้มน้ำดื่มเป็นยาบำรุงกำลัง เรียวแรงไม่ตก
40	สะจอบป่า	ขุนไม้	<i>Podocarpus nerifolius</i> D. Don	PODOCARPACEAE	/		สมุนไพร ไม้ใช้สอย	ต้น	-เปลือกต้มน้ำดื่ม บรรเทาอาการตัวร้อน -ลำต้นทำที่ทอผ้า
41	พลอบ้อล่า วา	หญ้าหนุตัน	<i>Dianella ensifolia</i> (L.) DC.	XANTHORRHOACEAE	/		สมุนไพร	ความเชื่อ	-ต้มน้ำดื่มแก้คุณไสย
42	วาเบาะ	ไผ่เครือวัลย์	<i>Melocalamus compactiflorus</i> (Kurz) Benth.	POACEAE	/		พืชใช้สอย	ลำต้น	-ใช้จักสาน
43	ตะเหรวโป	ไผ่กงจักร	<i>Chimonobambusa armata</i> (Gamble) Hsueh & T.P.Yi	POACEAE	/		พืชอาหาร ความเชื่อ	หน่อ ลำต้น	-หน่อรสจืด ใช้ปรุงอาหาร -ลำต้นใช้เสียดทาย
44	ลิเหน่ออู	เฉียงพรัานางแอ	<i>Carallia brachiata</i> (Lour.) Merr.	RHIZOPHORACEAE	/		สมุนไพร	ทุกส่วน	-ใช้ส่วนใดก็ได้มาต้มน้ำดื่มแก้ปวดเมื่อย
45	พลอบล่าชู	-	<i>Blumea lacera</i> (Burm.f.) DC.	ASTERACEAE	/		สมุนไพร	ทุกส่วน	-ทั้งต้นใช้ต้มน้ำดื่มแก้ปวดเมื่อย
46	โกฏโยมื่อ	สะแกเถา	<i>Combretum chinense</i> Roxb. ex G. Don	COMBRETACEAE	/		สมุนไพร	เปลือกต้น ใบ	-ต้มน้ำดื่มแก้ท้องเสีย บรรเทาอาการปวดท้อง
47	สะเน่ซ่า	เนียง	<i>Archidendron jiringa</i> (Jack) I. C. Nielsen	FABACEAE	/		พืชผัก	ผล	-เนื้อในผลรับประทานเป็นผักสด อย่างต้ม หรือดอง

48	หยีที (กะเหรี่ยง)	ไคร้หน้า	<i>Homonoia riparia</i> Lour.	EUPHORBIACEAE	/		พืชผัก	ยอด ใบอ่อน	-รับประทานเป็นผักสด
49	ลำเล่เต (กะเหรี่ยง)	มะคำดีควาย	<i>Lepisanthes tetraphylla</i> (Vahl) Radlk.	EUPHORBIACEAE	/		พืชใช้สอย	ผล	-นำมาแช่น้ำแล้วใช้ซักผ้า
50	ตะหน่าสำ	โศกเหลือง ศรียะลา	<i>Saraca thaipingensis</i> Cantley ex Prain	FABACEAE	/		พืชอาหาร	เมล็ดอ่อน	-รับประทานสดหรือต้ม
51	ผักสี่เสียด	ผักสี่เสียด	<i>Glinus herniarioides</i> (Gagnep.) Tardieu	MOLLUGINACEAE	/		พืชผัก	ยอด ใบอ่อน	-รสมขม ประุงเป็นอาหารประเภทแกง
52	เค่อหมี	หัวบุก	<i>Amorphophallus paeoniifolius</i> (Dennst.) Nicolson	ARACEAE	/		พืชอาหาร พืชอาหารสัตว์ เลี้ยง	หัว ลำต้น	-หัวอายุ 3 ปีขึ้นไปเอาไปทำวุ้น -ลำต้นประุงเป็นอาหาร หรืออาหารหมู
53	เนาะเตอมี	ผักเผ็ด	<i>Acmella oleracea</i> (L.) R.K.Jansen	ASTERACEAE	/		พืชผัก	ยอด ใบอ่อน ดอก	-ยอด ใบอ่อน ดองเกลือ รับประทานกับ น้ำพริก -ดอก ใช้ประุงอาหาร
54	โพชุยโต๊ะ	ชะอม	<i>Acacia pennata</i> (L.) Willd. subsp. <i>insuavis</i> (Lace) I. C. Nielsen	FABACEAE	/		พืชผัก	ยอด ใบอ่อน	-ประุงอาหาร
55	โปลเคล่อ โป๊ะ (กะเหรี่ยง)	กาฏัก	<i>Alpinia blepharocalyx</i> K. Schum.	ZINGIBERACEAE	/		พืชผัก	ช่อดอกอ่อน	-ต้มหรือลวกรับประทานเป็นผัก
56	น้วยสิโต้	มันสำปะหลัง	<i>Manihot esculenta</i> Crantz	EUPHORBIACEAE	/		พืชอาหาร	รากสะสม อาหาร	-รากสะสมอาหารนำมาปิ้งรับประทาน -ยอดใบอ่อนและผลอ่อน ต้มจิ้มน้ำพริก

								ยอดใบอ่อน และผลอ่อน	
57	อะโลโล่ (กะเหรี่ยง)	สาकु	<i>Canna indica</i> L.	CANNACEAE	/		พืชอาหาร	เหง้า	-ต้มหรือหนึ่งรับประทานกับน้ำตาล
58	แพชีซ่า	กระเจี๊ยบเขียว กระเจี๊ยบมอญ	<i>Abelmoschus esculentus</i> (L.) Moench	MALVACEAE	/	/	พืชผัก	ผลอ่อน	-ปรุงอาหาร
59	แพชี	กระเจี๊ยบ	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	MALVACEAE	/	/	พืชอาหาร	ใบอ่อน กลีบ เลี้ยง	-ใบอ่อนรสเปรี้ยวนำไปปรุงอาหาร -กลีบเลี้ยงที่ผลต้มน้ำดื่ม
60	พะเยาเย เดาะ	กะทกรก	<i>Passiflora foetida</i> L.	PASSIFLORACEAE	/		พืชผัก	ยอด ใบอ่อน	-ปรุงอาหาร
61	คือลา	เผือก(ต้นสีแดง)	<i>Colocasia esculenta</i> (L.) Schott	ARACEAE	/	/	พืชอาหาร	ลำต้นสะสม อาหาร	-ปรุงอาหาร ต้ม แกง เผา
62	ตะเพี (กะเหรี่ยง)	มะกอก	<i>Spondias pinnata</i> (L. f.) Kurz	ANACARDIACEAE	/		พืชผัก พืชปรุงรส	ยอด ใบ ผล สุก	-ยอด ใบอ่อน รับประทานเป็นผักสด -ผลสุก รสเปรี้ยวใช้ปรุงรสอาหาร
63	ซัวปลงไก่	ไก่ฟ้า	<i>Aristolochia ringens</i> Vahl	ARISTOLOCHIACEAE		/	สมุนไพร	ใบอ่อน ดอก	-ต้นใส่ใช้ รับประทานช่วยรักษาโรค กระเพาะอาหาร
64	ฉั่วฉ่า (มั่ง)	ผักเป็ดแดง	<i>Alternanthera bettzickiana</i> (Regel) G. Nicholson	AMARANTHACEAE		/	พืชผัก สมุนไพร	ใบอ่อน	-แกงใส่ไก่ บำรุงกำลัง
65	-	ว่านมหากาฬ	<i>Gynura bicolor</i> (Roxb.) DC.	ASTERACEAE		/	พืชผัก สมุนไพร	ยอดและใบ อ่อน	-ใส่ในแกงไก่หรือหมู ช่วยบำรุงร่างกาย เลือดสูบฉีด
66	-	-	<i>Kalanchoe laciniata</i> (L.) DC.	CRASSULACEAE		/	พืชผัก	ยอด	-ใส่ในแกงไก่ บำรุงกำลัง

							สมุนไพร		
67	กัวะดีตุ้	โสมตังกุย	<i>Angelica acutiloba</i> (Siebold & Zucc.) Kitag.	APIACEAE		/	พืชผัก สมุนไพร	ใบอ่อน	-ใส่ในแกงไก่ บำรุงกำลัง บำรุงร่างกาย
68	ป่าจ้วดตี้ (มั่ง)	เทียนบ้าน	<i>Impatiens balsamina</i> L.	BALSAMINACEAE		/	สมุนไพร	ต้น	-ทุบแล้วประคบแก้เคล็ดขัดยอก
69	ก้าวจั้วะ (มั่ง)	ตะขาบหิน	<i>Homalocladium platycladum</i> (F. Muell.) L.H. Bailey	POLYGONACEAE		/	สมุนไพร	ต้น	-ต้มน้ำดื่มแก้อาการปวดเอว
70	เข้าแต่เลี้ยะ	เอื้องเพ็ดม้า	<i>Persicaria chinensis</i> (L.) Nakai var. <i>chinensis</i>	POLYGONACEAE		/	พืชผัก สมุนไพร	ใบอ่อน	-ใส่ในแกงไก่ บำรุงโลหิต
71	แย่งฉวีตัว (มั่ง)	เนียมดอกห้อย	<i>Elsholtzia penduliflora</i> W. W. Sm.	LAMIACEAE		/	พืชผัก เครื่องเทศ	ใบอ่อน	-ปรุงอาหาร ต้มไก่ดำ
72	เปือเต (มั่ง)	ว่านน้ำเล็ก	<i>Acorus gramineus</i> Sol.	ACORACEAE		/	สมุนไพร	ทั้งต้น	-ใส่ในแกงไก่ บำรุงโลหิต แก้ช้ำใน
73	เปือเต (มั่ง)	ว่านน้ำ	<i>Acorus calamus</i> L.	ACORACEAE		/	สมุนไพร	ทั้งต้น	-ใส่ในแกงไก่ บำรุงโลหิต แก้ช้ำใน
74	เจ๊ว้าเอี้ยะ (มั่ง)	ผักกาดเขียว	<i>Brassica juncea</i> (L.) Czern.	APIACEAE		/	พืชผัก	ใบ	-ปรุงอาหาร
75	ฉวีเจวา เหน่ง (มั่ง) เสก้อมีโตะ	บัวบก	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	APIACEAE	/	/	พืชผัก สมุนไพร	ใบ	-รับประทานเป็นผักสด -สตรีหลังคลอดที่กำลังอยู่ไฟให้ต้มน้ำดื่มเพื่อขับน้ำคาวปลา ขับเลือดเสีย
76	ก้า	ฮ่อม	<i>Strobilanthes cusia</i> (Nees) Kuntze	ACANTHACEAE		/	สมุนไพร	ใบอ่อน	-ใบอ่อนตำแล้วพอกฝ่ามือฝ่าเท้าเพื่อระบายความร้อน ลดไข้
77	เข้าชวี (มั่ง)	หญ้ารี้แพร์	<i>Centotheca lappacea</i> (L.) Desv.	POACEAE		/	สมุนไพร	ทั้งต้น	-ต้มน้ำดื่มสำหรับสตรีหลังคลอด

78	ป่ากัวเตะ (มั่ง)	-	<i>Pseudognaphalium affine</i> (D.Don) Anderb.	ASTERACEAE		/	สมุนไพร	ทุกส่วน	-ดอกสีเหลืองใช้หุงรวมกับข้าว หรือใช้ทั้ง ต้นตากแห้งขงคิมเป็นชา ช่วยขับ ปัสสาวะ
79	จวอไต้ (มั่ง)	สาปเสื่อ	<i>Chromolaena odorata</i> (L.) R.M.King & H.Rob.	ASTERACEAE		/	สมุนไพร	ใบ	-โพลกหรือขี้แล้วปิดแผลสดห้ามเลือด
80	ข้าเลี้ยะ (มั่ง)	พินงุ๋น่อย	<i>Achyranthes bidentata</i> Blume	AMARANTHACEAE		/	พืชผัก สมุนไพร	ใบอ่อน	-ใส่ในแกงไก่ ช่วยให้เลือดลมเดินดี เลือด สูบฉีด
81	ก้ามั่วจู้ (มั่ง)	โกฐเชียง	<i>Angelica sinensis</i> (Oliv.) Diels	ASTERACEAE		/	สมุนไพรและ อาหาร	ใบอ่อน	-ปรุงอาหาร สำหรับสตรีหลังคลอด
82	หล่ากา หต้อปลั้วะ (มั่ง)	หอมชู, หอม แสบ้า	<i>Allium hookeri</i> Thwaites	AMARYLLIDACEAE		/	พืชผัก	ทั้งต้น	-ตำน้ำพริก
83	กัวะลีเส้ง (มั่ง)	โสมคน	<i>Talinum paniculatum</i> (Jacq) Gaertn.	TALINACEAE		/	พืชผัก สมุนไพร	ใบอ่อน	-ใส่ในแกงไก่ ช่วยบำรุงเลือด
84	มะชา (มั่ง)	ผักปลั่งสีม่วง	<i>Basella alba</i> L.	BASELLACEAE		/	พืชผัก	ยอด	-ปรุงอาหาร
85	หว่าคอง (มั่ง)	แกลดิโอลัส	<i>Gladiolus dalenii</i> Van Geel	IRIDACEAE		/	สมุนไพร	หัว	-หัวนำมาโพลกให้ละเอียดแล้วใช้พอก ห้ามเลือด รักษาฝี
86	ฉิวต่อปลัะ (มั่ง)	เจตมูลเพลิงขาว	<i>Plumbago zeylanica</i> L.	PLUMBAGINACEAE		/	สมุนไพร	ราก	-รากต้มน้ำดื่ม รักษาอาการปวดท้อง ท้องอืด ท้องเฟ้อ ขับถ่ายไม่ออก
87	ฉ่าลั้ง	จิงจูฉ่าย	<i>Artemisia lactiflora</i> Wall. ex DC.	ASTERACEAE		/	พืชผัก สมุนไพร	ใบอ่อน	-ต้มน้ำแกงไกร้ประทาน มีสรรพคุณ บำรุงเลือด บำรุงกำลัง ร่างกาย แก้อ้าใน

88	มันฉาง	ผักปัง	<i>Anredera cordifolia</i> (Ten.) Steenis	BASELLACEAE		/	พืชผัก สมุนไพร	ยอด ใบอ่อน	-ต้มน้ำแกงไ้รับประทาน มีสรรพคุณ บำรุงเลือด บำรุงกำลัง ร่างกาย สำหรับสตรีที่ประจำเดือนมาไม่ปกติ
89	จปี๊ลัง	หาด	<i>Artocarpus lacucha</i> Roxb. ex Buch.-Ham.	MORACEAE		/	ผลไม้	ผลสุก	-รสหวาน
90	ป้อ แบล้	ข้าว	<i>Oryza sativa</i> L.	POACEAE	/	/	พืชอาหาร	เมล็ด	-พืชอาหารหลัก
91	ม่า	กัญชง	<i>Cannabis sativa</i> L.	CANNABACEAE		/	พืชให้เส้นใย	เส้นใยจาก ลำต้น	-ทำเครื่องนุ่งห่ม และใช้ห่อศพ
92	ฉลื้อสุย เซียง	เนียมหอม	<i>Strobilanthes nivea</i> Craib	ACANTHACEAE		/	พืชผัก สมุนไพร	ยอดอ่อน ใบ	-ต้มน้ำแกงไ้รับประทาน มีสรรพคุณ บำรุงเลือด บำรุงกำลัง ร่างกาย แก้ไข้ใน
93	เข้าจ้าว เหม่ง	-	<i>Reynoutria japonica</i> Houtt.	POLYGONACEAE		/	พืชผัก สมุนไพร	ใบอ่อน	-ชอยใส่ไข่แล้วตุ๋น รับประทานแก้อาการ เป็นลมหน้ามืด
94	งวม	หนามไค้	<i>Caesalpinia furfuracea</i> (Prain) Hattink	FABACEAE	/		พืชผัก	ผลอ่อน	-ยา รับประทานเป็นผักสด
95	-	มะขามป้อม	<i>Phyllanthus emblica</i> L.	FABACEAE	/		ผลไม้ สมุนไพร	ผล	-มีสรรพคุณแก้ไอ ช่วยให้ชุ่มคอ
96	เนาะเสนา เตาะ	ผักรด	<i>Erythrolalum scandens</i> Blume	OLACACEAE		/	พืชผัก	ยอด ใบอ่อน	-ปรุงเป็นอาหาร
97	พอบ้า พอบื้อย	หนาด	<i>Blumea balsamifera</i> (L.) DC.	ASTERACEAE	/		สมุนไพร	ราก ใบ	-ราก ต้มน้ำดื่มแก้ปวดเมื่อย -ใบอังไฟแล้วนำมาพอกแก้ปวดเมื่อย
98	นิโซ้	งา	<i>Sesamum indicum</i> L.	PEDALIACEAE	/		พืชอาหาร	เมล็ด	-ประกอบอาหาร ทำขนม

99	เตอทู	มะหลอด	<i>Elaeagnus latifolia</i> L.	ELAEAGNACEAE	/		ผลไม้	ผลสุก	-รสเปรี้ยวอมหวาน
100	พอโป้ว	ยี่หระ	<i>Ocimum gratissimum</i> L. var. <i>macrophyllum</i> Briq.	LAMIACEAE	/		พืชเครื่องเทศ	ใบ	-ปรุงอาหาร
101	แต่นอซี เจวากัดเจ้า	พลูควาว	<i>Houttuynia cordata</i> Thunb.	SAURURACEAE	/	/	พืชผัก สมุนไพร	ใบ	-รับประทานเป็นผักสด สรรพคุณแก้กษัย เลือด
102	-	ลกเกี้ยว หอม ญี่ปุ่น	<i>Allium chinense</i> G. Don	AMARYLLIDACEAE	/	/	พืชผัก	ใบ	-ปรุงอาหาร
103	เนาะก่อวอ	อีหลีน	<i>Elsholtzia communis</i> (Collett & Hemsl.) Diels	LAMIACEAE	/		พืชผัก	ใบ	-ปรุงอาหาร
104	เนาะกอห ล่าชู	กรตน้ำ	<i>Scoparia dulcis</i> L.	PLANTAGINACEAE	/		สมุนไพร	ทั้งต้น	-เข้ายากับเพกาและสะบ้า ต้มน้ำดื่ม รักษาอาการบวม แก้ผิสดำแดง
105	พอโกไฟ	ประทัดกาญจน์	<i>Agapetes loranthiflora</i> D.Don ex G.Don var. <i>loranthiflora</i>	ERICACEAE	/		พืชผัก	ดอก	-รับประทานสด
106	เนาะป้อจอ	กอมขม	<i>Picrasma javanica</i> Blume	SIMAROUBACEAE	/		สมุนไพร	เปลือกต้น	-ต้มน้ำดื่มแก้ปวดเมื่อย รสขม
107	เข้าจื่อเต้	-	<i>Agrimonia pilosa</i> Ledeb.	ROSACEAE	/	/	สมุนไพร	ใบ	-ใช้ใบ 3 ใบนำมาลวกน้ำร้อนแล้วต้มน้ำ บรรเทาอาการจุก เสียด แน่น กลืนไม่เข้า
108	เซะกำจื่อ หม่อเคล่	-	<i>Sambucus canadensis</i> L.	ADOXACEAE	/	/	สมุนไพร	ใบ ช่อดอก	-นำไปอังไฟแล้วเอามาห่อประคบบริเวณ เท้าที่มีอาการชาหรือตะคิว
109	สะเหล้าเต้า	ส้มกุ้งอ่างกา	<i>Rubus chevalieri</i> Cardot var. <i>angkae</i> (Geddes) Thuan	ROSACEAE	/	/	สมุนไพร	ราก	-ต้มน้ำดื่มรักษาอาการปวดท้อง ท้องอืด ท้องเฟ้อ แก้ท้องร่วง
110	โตะกู่เต๊ะ	ขี้หนอน	<i>Eurya acuminata</i> DC.	PENTAPHYLACACEAE	/	/	สมุนไพร	ใบอ่อน	-ต้มน้ำแล้วกลั้วปากรักษาแผลร้อนใน

									และปวดฟัน
111	มะหยังก่า	หัวข้าวเย็นใต้	<i>Smilax glabra</i> Roxb.	SMILACACEAE		/	สมุนไพร	ทุกส่วนหรือใบ	-ต้มน้ำดื่มแก้พิษงู ล้างพิษในร่างกาย
112	สุนแจ่ม	ก่อตาหมูหลวง	<i>Castanopsis argyrophylla</i> King ex Hook. f.	FAGACEAE		/	พืชอาหาร ไม้ใช้สอย	เมล็ด	-เนื้อในเมล็ดรสมัน -ไม้เชื้อเพลิง
113	ก้อมิ่ง	มันดง	<i>Dioscorea glabra</i> Roxb.	DIOSCOREACEAE		/	พืชอาหาร	หัว	-ปรุงอาหาร
114	ตั้งก้ำทำลั้ง	-	<i>Eupatorium fortunei</i> Turcz.	ASTERACEAE		/	พืชอาหาร สมุนไพร	ใบอ่อน	-ต้มน้ำรับประทานบำรุงเลือด
115	หนองแก้วไก่อ	สมัด	<i>Clausena excavata</i> var. <i>villosa</i> Hook.f.	RUTACEAE		/	สมุนไพร	ยอด ใบ	-ลนไฟแล้วห่อประคบหรือมัดบริเวณ แขน ขา ที่มีอาการชาหรือปวดข้างใน
116	จิงจูด	ส้มกุ่ม	<i>Embelia ribes</i> Burm. f.	PRIMULACEAE		/	ผลไม้ สมุนไพร	ผลสุก	-รสหวาน รับประทานช่วยแก้อาการตา ฟาง
117	โจ๊ะฉั่ว	กูดหูขวาก	<i>Adiantum philippense</i> L. var. <i>philippense</i>	PTERIDACEAE		/	สมุนไพร	ราก	-ต้มน้ำดื่มรักษาโรคปัสสาวะสีเหลือง
118	สีเป็งละ	หาดหนูน	<i>Artocarpus gomezianus</i> Wall. ex Trécul	MORACEAE		/	ผลไม้ สมุนไพร	ผลสุก ยาง	-ผลสุกรสเปรี้ยว -นำน้ำยามากวนให้แห้งแล้วใช้ทาแผลที่ ถูกน้ำร้อนลวกหรือไฟไหม้
119	แขว	หญ้ามกบาง	<i>Hypolytrum nemorum</i> (Vahl) Spreng.	CYPERACEAE		/	สมุนไพร	ทั้งต้น	-ต้มน้ำดื่ม แก้ประจำเดือนมาไม่ปกติ ยา ขับเลือด
120	มันปลา	มันปลา	<i>Glochidion sphaerogynum</i> (Müll. Arg.) Kurz	EUPHORBIACEAE		/	พืชผัก สมุนไพร	ใบ เปลือกต้น	-ใบอ่อนรับประทานเป็นผักสด -ใบและเปลือกต้น ต้มน้ำดื่มแก้ท้องเสีย

									แก้อาเจียน
121	-	เทียน ข้าวเปลือก	<i>Foeniculum vulgare</i> Mill.	APIACEAE		/	สมุนไพร	ใบ	-ต้มน้ำอาบรักษาอีสุกอีใส (ไทรสหวาน)
122	ตะกั่วห่อสำ	มะเขือยาว มะเขือเปราะ มะเขือขื่น มะเขือม่วง	<i>Solanum melongena</i> L.	SOLANACEAE	/	/	พืชผัก	ผล	-ปรุงอาหาร
123	สำปะเต๋อ	เติม ประคูดัสม	<i>Bischofia javanica</i> Blume	PHYLLANTHACEAE	/		ผลไม้	ผลสุก	-รสหวาน
124	ตะกั่วห่อสำ	มะเขือพวง	<i>Solanum torvum</i> Sw.	SOLANACEAE	/	/	พืชผัก	ผลอ่อน	-ปรุงอาหาร
125	ตาบู่โคะ	ผักกาดข้าง หญ้าค้ออ่อน	<i>Crassocephalum crepidioides</i> (Benth.) S. Moore	ASTERACEAE	/		พืชผัก	ยอด ใบอ่อน	-รับประทานเป็นผักสด หรือปรุงอาหาร -อาหารหมู
126	โพสุยเซ่	กระถินบ้าน กระถินไทย	<i>Leucaena leucocephala</i> (Lam.) de Wit	FABACEAE	/		พืชผัก	ยอด ใบอ่อน ผลและเมล็ด	-รับประทานเป็นผักสด
127	โกลโบล่า	ผักชีฝรั่ง ผักชีดอย	<i>Eryngium foetidum</i> L.	APIACEAE	/	/	พืชผัก	ใบ	-รับประทานเป็นผักสด หรือปรุงแต่ง กลิ่นอาหาร
128	เนาะทา เตาะ	กุ่มน้ำ	<i>Crateva magna</i> (Lour.) DC.	CAPPARACEAE	/		พืชผัก	ยอดอ่อน ใบ	-ดองรับประทานเป็นผักจิ้ม
129	แปล่ซู่	ข่า ข่าหลวง	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ZINGIBERACEAE	/	/	พืชผัก	เหง้า	-เครื่องเทศ
130	พะเยาเย เตาะ	กะทกรกฝรั่ง	<i>Passiflora edulis</i> Sims	PASSIFLORACEAE	/	/	พืชผัก ผลไม้	ยอด ใบอ่อน ผลสุก	-ยอด ใบอ่อน ลวกจิ้มน้ำพริก -ผลสุกรสเปรี้ยวอมหวาน

131	โล้	ค้อ	<i>Livistona speciosa</i> Kurz	ARECACEAE	/		พืชผัก ไม่ใช่สอย	ยอดอ่อน ใบ	-ยอดอ่อนต้มเอาน้ำขมออกแล้วนำมา ปรุงอาหาร -ใบใช้ทำหลังคาที่อยู่อาศัย
132	ดีก้อห่อ	มะระหวาน แตงกะเหรียง	<i>Sechium edule</i> (Jacq.) Sw.	CUCURBITACEAE	/	/	พืชผัก	ยอด ใบอ่อน ผล	-ปรุงอาหาร
133	โหม่เคื้อตี	มันเทศ	<i>Ipomoea batatas</i> (L.) Lam.	CONVOLVULACEAE	/		พืชอาหาร	ยอด ใบอ่อน หัว	-ยอดและใบอ่อนปรุงอาหาร -หัวหนึ่ง ต้ม เผา
134	ซ้อทีสำ	มะตาด	<i>Dillenia indica</i> L.	DILLENACEAE	/		พืชอาหาร	ผลอ่อน	-แกง
135	-	ว่านหอมแดง	<i>Eleutherine americana</i> (Aubl.) Merr. ex K. Heyne	IRIDACEAE	/		พืชสมุนไพร	ลำต้นสะสม อาหาร	-ทุบหัวพอบุแล้วนำไปทาที่ท้องเด็กลด อาการท้องอืด
136	กะจอบิโตะ	ผักแว่น	<i>Marsilea crenata</i> C. Presl	MARSILEACEAE	/		พืชผัก	ทั้งต้น	-รับประทานเป็นผักสด
137	-	ตะขบป่า	<i>Flacourtia indica</i> (Burm. f.) Merr.	SALICACEAE	/		ผลไม้	ผล	-ผลรสหวาน
138	นอเกลชี	มะนาว	<i>Citrus x aurantifolia</i> (Christm.) Swingle	RUTACEAE	/	/	พืชปรุงรส	ผล	-น้ำในผลมีรสเปรี้ยวใช้ปรุงรสอาหาร
139	ชูเหลาโบ		<i>Cheilocostus speciosus</i> (J. Koenig) C. D. Specht	COSTACEAE	/		พืชผัก	หน่ออ่อน	-รับประทานเป็นผักสด หรือแกง
140	เถาะพานี เดาะ	เพี้ยพาน	<i>Clausena wallichii</i> Oliv.	RUTACEAE	/		พืชผัก สมุนไพร	ยอดอ่อน	-รับประทานเป็นผัก มีสรรพคุณขับลม
141	ตะค้อจู้คี	มะม่วง ช้างเหยียบ	<i>Mangifera sylvatica</i> Roxb.	ANACARDIACEAE	/		ผลไม้	ผล	-รับประทานได้ทั้งดิบและสุก

142	เสะข้อเหม พะโตะ	บัวบกเขา	<i>Hydrocotyle javanica</i> Thunb.	APIACEAE	/		พืชผัก	ทั้งต้น	-รับประทานเป็นผักสด หรือแกง
143	ป้อเค้อสำ	ข่าป่า ก้ำ	<i>Alpinia malaccensis</i> (Burm. f.) <i>Roscoe</i> var. <i>malaccensis</i>	ZINGIBERACEAE	/		พืชผัก	หน่ออ่อน ช่อดอก ผลสุก	-หน่ออ่อนและช่อดอก ประุงอาหาร -ผลสุกรสหวาน
144	เนาะหล่อเส	แมงลัก	<i>Ocimum africanum</i> Lour.	LAMIACEAE	/		พืชผัก	ใบและช่อ ดอก	-ปรุงอาหาร
145	พูปูเตาะ	ฟักข้าว	<i>Momordica cochinchinensis</i> (Lour.) Spreng.	CUCURBITACEAE	/		พืชผัก	ยอด ผล อ่อน	-ปรุงอาหาร
146	ลำโก้กุย	ส้มควาย	<i>Garcinia pedunculata</i> Roxb. ex Buch.-Ham	CLUSIACEAE	/		พืชผักปรุงรส	ใบอ่อน ผล	-รสเปรี้ยว ใช้ปรุงแต่งรสอาหาร
147	หลูเคเตาะ	ฟักทอง	<i>Cucurbita maxima</i> Duchesne	CUCURBITACEAE	/	/	พืชผัก	ยอด ผล	-ปรุงอาหาร
148	ดิ	แตงปี แตงร้าน แตงกวา	<i>Cucumis sativus</i> L.	CUCURBITACEAE	/	/	พืชผัก	ผล	-ปรุงอาหาร
149	กะที	อ้อย	<i>Saccharum officinarum</i> L.	POACEAE	/	/	พืชอาหาร	ลำต้น	-รสหวาน รับประทานเล่นหรือทำน้ำตาล อ้อย
150	เนาะหว่าโป	ตะไคร้	<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.) Stapf	POACEAE	/	/	พืชเครื่องเทศ	ลำต้น	-แต่งกลิ่นอาหาร
151	โกะ	ลำพูป่า	<i>Duabanga grandiflora</i> (DC.) Walp.	LYTHRACEAE	/		พืชให้สี	เปลือกต้น	-ย้อมสีเส้นฝ้าย ให้สีดำ
152	-	ถั่วลิสง	<i>Arachis hypogaea</i> L.	FABACEAE	/		พืชอาหาร	เมล็ด	-ปรุงอาหาร
153	แก้ป้อสำ	ถั่วมะแฮะ	<i>Cajanus cajan</i> (L.) Millsp.	FABACEAE	/		พืชผัก	ผลอ่อน	-รับประทานเป็นผักสด

154	มะขูซ่า	มะกรูด	<i>Citrus hystrix</i> DC.	RUTACEAE	/		พืชสมุนไพร	น้ำในผล	-ใช้ระดม
155	พอโทตะเล	กระดุกไก่ดำ เฉียงพริ้วบ้าน เฉียงพริ้วมอญ	<i>Justicia gendarussa</i> Burm. f.	ACANTHACEAE	/		พืชสมุนไพร	ยอดและใบ	-นำมาตำให้ละเอียดแล้วทาตัวแก้อาการคันตามผิวหนัง
156	จีโปปละ	โทองเทง	<i>Physalis angulata</i> L.	SOLANACEAE	/		พืชสมุนไพร	ทั้งต้น	-ต้มน้ำดื่มและอาบ แก้ไอ แก้ร้อนใน
157	ต้าเหนือ เสาะ	ผักปู้ยา	<i>Caesalpinia mimosoides</i> Lam.	FABACEAE	/		พืชผัก	ยอด ใบอ่อน	-รับประทานเป็นผักสด
158	เสะโพเดาะ	มะรุม	<i>Moringa oleifera</i> Lam.	MORINGACEAE	/		พืชผัก	ยอด ใบอ่อน ช่อดอก ผล	-ปรุงอาหาร
159	ต่อปล้ำสำ	พลับพลา	<i>Microcos paniculata</i> L.	MALVACEAE	/		ผลไม้	ผลสุก	-รสหวาน
160	เสยตาช่อ นะ	หูกวาง	<i>Terminalia catappa</i> L.	COMBRETACEAE	/		พืชให้สี	ใบ	-ย้อมเส้นฝ้าย ให้สีเขียว
161	เสะเปอะฮิ	สัก	<i>Tectona grandis</i> L. f.	LAMIACEAE	/	/	ไม้ใช้สอย พืชให้สี	ลำต้น ใบ	-ลำต้น ใช้สร้างที่อยู่อาศัย อุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ -ใบ ใช้ย้อมเส้นด้าย ให้สีน้ำตาลแดง

ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อพืชที่ใช้ประโยชน์ในชุมชนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านแม่ทะลุ ต.สบเมย อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน และ บ้านห้วยปลาหลด ต.ด่านแม่ละเมา

อ.แม่สอด จ.ตาก

ลำดับ	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ชุมชน		ประเภทการใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	วิธีการใช้
					บ้านแม่ทะลุ	บ้านห้วยปลาหลด			
1	กะลีปอ, เสะกียบ่อ	ยาแก้ฮาก เหลือง	<i>Desmodium oblongum</i> Wall.ex Benth.	FABACEAE	/		สมุนไพร	ราก	-ต้มน้ำดื่ม สำหรับสตรีอยู่ไฟหรือคนทั่วไป สรรพคุณบำรุงกำลัง แก้ปวดเมื่อย ช่วยให้ เลือดลมเดินสะดวก
2	กำโป่	เป็งคอย	<i>Phoenix loureiroi</i> Kunth	ARECACEAE	/		พืชผัก ไม้ใช้สอย	แกนยอดลำต้น และผล ใบ	-แกนบริเวณยอดใช้ปรุงอาหาร -ผลสุกรสหวานรับประทานเป็นผลไม้ -ใบใช้ทำไม้กวาด
3	กล่อฮี่ซ่า	แสลงใจ	<i>Strychnos nux-vomica</i> L.	LOGANIACEAE	/		พืชสมุนไพร	เนื้อผลและ เมล็ด	-เนื้อในผลและเมล็ดใช้เป็นส่วนประกอบ ทำลูกแป้งหมักเหล้าจากข้าว
4	มะละกอ	มะละกอ	<i>Carica papaya</i> L.	CARICACEAE	/	/	พืชผัก สมุนไพร	ผล รากมะละกอ เพศผู้	-ผลอ่อนปรุงอาหาร ผลสุกรสหวาน -รากต้มน้ำดื่มสำหรับหญิงสาวช่วยให้ ผิวพรรณผ่องใสและเพิ่มขนาดหน้าอก
5	จะล่อติเต๋อ อานาก่า	รางจืด	<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.	ACANTHACEAE	/	/	สมุนไพร	ลำต้น	-ต้มน้ำอาบและดื่ม สรรพคุณลดไข้ ตัวย้อน ในเด็ก แก้ปวดเมื่อย

								ใบ	-นำใบมาเคี้ยวรับประทานแก้อาการปวดท้อง
6	ปือิ	สัก	<i>Tectona grandis</i> L.f.	LAMIACEAE	/		สมุนไพร ไม่ใช่สอย	เปลือกต้น	-เปลือกต้นต้มน้ำอาบ แก่ผดผื่นคันที่เกิดจากแพ้อากาศ -ไม่ใช่ก่อสร้าง
7	โน๊ะ	หุ้งฟ้า	<i>Alstonia</i> sp.	APOCYNACEAE	/		สมุนไพร	น้ำยางที่เปลือกต้น	-กินแก้ปวดเมื่อย
8	กะโหย่	ราชพฤกษ์	<i>Cassia fistula</i> L.	FABACEAE	/		พืชผัก สมุนไพร ไม่ใช่สอย	ยอดและใบอ่อน เปลือกต้น	-ยอดและใบอ่อนรับประทานเป็นผัก แต่ทานมากจะทำให้ท้องร่วง -ชูดเปลือกต้นผสมเกลือ อบรรเทาอาการปวดฟัน -เปลือกต้นทุบใช้ขัดฟันแทนสีเสียด
9	โตกะฮาลีป่า	เพกา	<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Benth. ex Kurz	BIGNONIACEAE	/	/	พืชผัก สมุนไพร	ผล เปลือกต้น	-ผลรับประทานเป็นผักหรือใส่แกง ผัด -เปลือกต้นชูดผสมกับเกลืออบรรเทาอาการปวดฟัน
10	ลอลูมี	บอระเพ็ด	<i>Tinospora crispa</i> (L.) Hook.	MENISPERMACEAE	/		สมุนไพร กำจัดแมลง	ลำต้น	-ดองเหล้า สรรพคุณบำรุงกำลัง เลือดลมสูบฉีด -กำจัดแมลงศัตรูพืชในนา โดยการนำลำต้น ประมาณ 1 กก. มาทุบแล้ววางในช่องทางน้ำไหลในนาจะช่วยไล่แมลงศัตรูพืชในนาได้

11	ก๊าะล่า	ลำพูป่า	<i>Duabanga grandiflora</i> (DC.) Walp.	LYTHRACEAE	/		พืชผัก	กลีบเลี้ยงที่ผล	-ย่างไฟแล้วนำมารับประทานเป็นผัก
12	ตาสีโปแคล	โตไม่รู้ล้ม	<i>Elephantopus mollis</i> Kunth	ASTERACEAE	/		สมุนไพร	ราก	-ใส่แป้งเหล้า
13	ลำเตอ จ้อคอ (มุเซอ)	เติม ประดู่ส้ม	<i>Bischofia javanica</i> Blume	PHYLLANTHACEAE	/	/	พืชผัก ไม่ใช่สอย	ยอดและใบ อ่อน เปลือกต้น	-ยอดและใบอ่อนรับประทานเป็นผักสด -เปลือกสับละเอียดผสมกับลาบหมู ช่วย ไม่ให้ท้องเสีย -เปลือกนำมาต้มย้อมฝ้ายหรือแหให้สีแดง และช่วยให้เส้นฝ้ายมีความเหนียวคงทน
14	บือแคริ	สะบ้า	<i>Entada rheedii</i> Spreng.	FABACEAE	/		สมุนไพร ของเล่นและอาหาร สัตว์	เนื้อในเมล็ด (endosperm)	เนื้อในเมล็ดบดให้ละเอียดใช้พอกฝี เมล็ดเป็นของเล่น
15	โมโล๊ะ	มะขามป้อม	<i>Phyllanthus emblica</i> L.	PHYLLANTHACEAE	/	/	ผลไม้ สมุนไพร สีย้อม	ผล เปลือกต้น	-ผลเป็นอาหารรับประทานผลสดช่วยให้ ชุ่มคอ ดับกระหายน้ำ หรือนำไปต้มใช้ย้อม ผ้า ให้สีฟ้า -เปลือกต้นมีรสฝาดสับละเอียดใส่ลาบปลา ช่วยให้ลาบแข็ง หรือชุดเปลือกแล้วอมหรือ อุดฟันบริเวณที่ปวดจะช่วยบรรเทาอาการ ปวด
16	ลิเจ้หนะ	กระโดน	<i>Careya arborea</i> Roxb.	LECYTHIDACEAE	/		พืชผัก สีย้อม	ใบ เปลือกต้น	-ยอดและใบอ่อนรับประทานสดเป็นผัก -ใบแก่ใช้ฆนวนบุหรีแทนใบตองหรือ กระดาษ -เปลือกใช้ย้อมเส้นฝ้ายหรือผ้า ให้สีน้ำตาล

									แดง
17	น้ำปอจ	กอมขม	<i>Picrasma javanica</i> Blume	SIMAROUBACEAE	/		สมุนไพรร	เปลือกต้น	-เปลือกต้นรสม ต้มน้ำดื่มรักษาไข้ มาลาเรีย หรือแช่น้ำต้มบรรเทาอาการร้อน ใน
18	แขวะพอ	แคหางค่าง	<i>Markhamia stipulata</i> (Wall.) Seem. var. <i>stipulata</i>	BIGNONIACEAE	/		พืชผัก	ผลอ่อน	-ผลอ่อนนำมาย่างไฟ แล้วลกรับประทาน เนื้อข้างใน
19	เนาะเนะซี	สาบแรงสาบ กา	<i>Ageratum conyzoides</i> L.	ASTERACEAE	/		พืชสมุนไพรร	ใบ	-รักษาแผลสด แก้คัน
20	เนาะซีโพกย หว่านลอย	สาบเสือ	<i>Chromolaena odorata</i> (L.) R. M. King & H. Rob.	ASTERACEAE	/		พืชสมุนไพรร	ใบ	-รักษาแผลสด ห้ามเลือด
21	เพล	ไม้แดง	<i>Xylia xylocarpa</i> var. <i>xylocarpa</i>	FABACEAE	/		พืชใช้สอย	เนื้อไม้	-สร้างบ้านเรือน อุปกรณ์เครื่องมือทาง การเกษตร เครื่องเรือน
22	สะพิส่า	มะกอก	<i>Spondias pinnata</i> (L.f.) Kurz	ANACARDIACEAE	/		พืชผัก	ยอดและใบ อ่อน ผล	-ยอดและใบอ่อนรับประทานเป็นผักสด -ผลสุกรสเปรี้ยวใช้แต่งรสอาหาร
23	เนาะโทหู้	หญ้าแห้วหมู	<i>Cyperus rotundus</i> L.	CYPERACEAE	/		พืชสมุนไพรร	ลำต้นสะสม อาหาร (หัว)	-เข้ายากับบอระเพ็ดและพริกไท ตำให้ ละเอียด ผสมน้ำผึ้ง แล้วปั้นเป็นเม็ด เท่า เม็ดพริกไท รับประทาน 3 เวลา หลัง อาหาร สรรพคุณเป็นยาบำรุงกำลัง
24	ทิแพ	เครือออน	<i>Congea tomentosa</i> Roxb.	LAMIACEAE	/		พืชสมุนไพรร	ลำต้น	-ต้มน้ำดื่ม บำรุงโลหิต บำรุงหัวใจ แก้ปวด ไข้ (ดอกที่สูง)
25	มีอิโพ	พริกไท	<i>Piper nigrum</i> L.	PIPERACEAE	/	/	พืชเครื่องเทศ	ผลและเมล็ด	-เป็นเครื่องเทศแต่งรสและกลิ่นอาหาร

							พืชสมุนไพร		-เข้ายากับบอระเพ็ด และหญ้าแห้วหมู ตำให้ละเอียด ผสมน้ำผึ้ง แล้วปั้นเป็นเม็ดเท่าเม็ดพริกไท รับประทาน 3 เวลา หลังอาหาร สรรพคุณเป็นยาบำรุงกำลัง
26	พอเปื้อ	หนาด	<i>Blumea balsamifera</i> (L.) DC.	ASTERACEAE	/		พืชสมุนไพร	ราก ใบ	-รากต้มน้ำดื่ม บรรเทาอาการปวดเมื่อยร่างกาย -ใบต้มน้ำแล้วบดให้หมาด นำมาคลึงบริเวณที่ปวดเมื่อยตามตัว
27	เหาะวอโป	ตะไคร้	<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.) Stapf	POACEAE	/		พืชเครื่องเทศ พืชสมุนไพร	ลำต้น	-เป็นเครื่องเทศแต่งกลิ่นอาหาร -ต้นนำมาทุบแล้วต้มน้ำหรือเผาให้หอมแล้วแช่น้ำดื่ม บรรเทาอาการไอ
28	ผักปิ้ง	ผักปลัง	<i>Basella alba</i> L.	BASELLACEAE	/		พืชผัก สมุนไพร	บอด ใบอ่อน ช่อดอกอ่อน ช่อผลอ่อน	-ปรุงอาหาร มีสรรพคุณเป็นยาระบาย
29	ตะลิว	ยอบ้าน	<i>Morinda citrifolia</i> L.	RUBIACEAE	/		พืชผัก พืชสมุนไพร	ใบ ผล	-ใบอ่อนนำมาประกอบอาหาร -ใบอ่อนต้มน้ำดื่ม ช่วยลดน้ำตาลในเลือด -ลูกสุกคองเหล้า ช่วยให้เลือดลมเดินสะดวก
30	พอบี้อหละ	ว่านน้ำ	<i>Acorus calamus</i> L.	ACORACEAE	/		พืชสมุนไพร	ใบ	-เป็นสมุนไพรใช้ในเด็กเล็ก บรรเทาอาการคัดจมูก หายใจไม่ออกจากหวัด วิธีใช้ นำ

									ใบมาทุบแช่น้ำพอเปียกกับข้าวสารข้าวเหนียวแล้วนำไปพอกที่หน้าผากเด็ก
31	ตำเน้อคเคย	ผักคาวตอง	<i>Houttuynia cordata</i> Thunb.	SAURURACEAE	/		พืชผักสมุนไพร	ใบ	-รับประทานเป็นผักสด ช่วยลดอาการไอในผู้ใหญ่ ลดความดันโลหิตสูง
32	ตะลือบ้อ	ชุมเห็ดเทศ	<i>Senna alata</i> (L.) Roxb.	FABACEAE	/		สมุนไพร	ใบ	-ใบต้มน้ำดื่มเป็นยาระบาย -ใบทุบละเอียดนำมาทาโรคมิวหนัง กลากเกลื้อน
33	ชู (สะกอ) เกียง (โป)	รัก	<i>Gluta usitata</i> ZWall.) Ding Hou	ANACARDIACEAE	/		พืชใช้สอย	น้ำยาง	-น้ำยางใช้เคลือบงานลงรัก ผู้หญิงกะเหรี่ยงโปจะนำมาย้อมเส้นฝ้ายรัดข้อเท้า (ข้อกีหรือคางข่า) มีความเชื่อว่าจะป้องกันสัตว์มีพิษได้
34	สุพะ	หอมชู	<i>Allium hookeri</i> Thwaites	AMARYLLIDACEAE	/		พืชผัก	ทั้งต้น	-รับประทานเป็นผักสดหรือแต่งกลิ่นอาหาร
35	ฅงอ	หญ้าคา	<i>Imperata cylindrica</i> (L.) Raeusch.	POACEAE	/	/	สมุนไพร 3พืชใช้สอย	ราก ใบ	-รากใช้เข้ายาขับปัสสาวะ -ใบทำหลังคาที่อยู่อาศัย
36	ลือฉ้อ	ตะไคร้ต้น	<i>Litsea mollis</i> Hemsl.	LAURACEAE	/	/	พืชผัก	ใบ และผล	-ใบอ่อนเผาไฟ รับประทานเป็นผักจิ้ม -ผลต้มน้ำพริก
37	อายอ	ทะโล้	<i>Schima wallichii</i> (DC.) Korth.	THEACEAE	/		พืชสมุนไพรรักษา สัตว์	ยอดและใบ อ่อน	-ยอดและใบอ่อนนำมาบดให้ละเอียดใส่แผลที่เป็นหนองใน สุนัข วัว ควาย
38	มะไซแง	มะตาด	<i>Dillenia indica</i> L.	DILLENACEAE	/		พืชสมุนไพรรักษา สัตว์	ยอดและ เปลือกต้น	-ยอดและเปลือกต้นนำมาบดให้ละเอียดใส่แผลที่เป็นหนองในวัว ควาย

39	อีมอ	ตองกง	<i>Thysanolaena latifolia</i> (Roxb. ex Hornem) Honda	POACEAE		/	พืชใช้สอย	ช่อดอก	-ทำไม้กวาด
40	สะโพเหมะ	มะเม่า	<i>Antidesma</i> sp.	EUPHORBIACEAE	/		พืชอาหาร สมุนไพร	ยอดและใบ อ่อน ผล	-ยอดและใบอ่อนปรุงใส่แกงให้รสเปรี้ยว - ผลทานเป็นผลไม้รสเปรี้ยวอมหวาน -ยอดอ่อนต้มน้ำแล้วนำมาชুব่น้ำนำไปพอก ฝี
41	คิทิปอ	บอน เผือก	<i>Colocasia esculenta</i> (L.) Schott	ARACEAE	/	/	พืชอาหาร	ไหล ใบประดับ ก้านใบอ่อน ลำต้นสะสม อาหาร (หัว)	-ใบ ดอกนำมาต้มให้เปื่อย แล้วโคลกรวม กับเครื่องแกง ต้มเคี่ยวกับเนื้อสัตว์ -หัวประกอบอาหาร ต้ม นึ่ง แกง
42	ย่าปลาลา	กล้วยผา	<i>Ensete</i> sp.	MUSACEAE	/		พืชสมุนไพร	หยวก	-แม่ที่ให้นมบุตรหากได้รับประทานของแสลง เป็นพิษกับเด็กเมื่อเด็กได้รับประทานนมแม่ ทำให้เด็กอาเจียน ให้ตำหยวกกล้วยแล้ว เอามาพอกบนศีรษะเด็กหรือคั้นน้ำแล้ว นำมาพรมตามร่างกายเด็กเพื่อลดอาการ อาเจียน
43	พู่คู้โตะ	ฟักข้าว	<i>Momordica cochinchinensis</i> (Lour.) Spreng.	CUCURBITACEAE	/	/	พืชผัก	ยอดอ่อน ใบ ผลอ่อน	-นำมาปรุงอาหาร ผัด ต้ม ลวก แกง
44	เนาะโพปรี	กรตน้ำ	<i>Scoparia dulcis</i> L.	PLANTAGINACEAE	/		สมุนไพร	ยอดและใบ	-ตำพอกแผลเพื่อห้ามเลือด หรือต้มน้ำดื่ม เป็นยาบำรุงเลือด
45	ตำชะไตะ	สีเสียด	<i>Glinus herniarioides</i> (Gagnep.)	MOLLUGINACEAE	/		พืชผัก	ใบ	-ปรุงอาหาร รสขม

			Tardieu						
46	โปะโก้วัวะ	ว่านหาง จระเข้	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.	XANTHORRHOEACEAE	/		สมุนไพร	ใบ	-ใช้ในใบใช้รักษาแผลน้ำร้อนลวก ไฟไหม้
47	พะจี้	ผักแพว	<i>Persicaria odorata</i> (Lour.) Soják	POLYGONACEAE	/	/	พืชผัก สมุนไพร	ใบ ยอดอ่อน	-รับประทานเป็นผัก และแก้มืด
48	พอสิลิติ	กะเพรา	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	LAMIACEAE	/		พืชผัก สมุนไพร	ใบ ยอดอ่อน	-ปรุงอาหาร และแก้มืด
49	มอคูละ	มะกรูด	<i>Citrus hystrix</i> DC.	RUTACEAE	/	/	พืชแต่งกลิ่นอาหาร สมุนไพร	ใบ ผล	-ใบใช้แต่งกลิ่นอาหาร -ผลใช้สระผม ล้างมือและล้างจาน
50	ตะเกลอ	กุยช่าย	<i>Allium tuberosum</i> Rottler ex Spreng.	AMARYLLIDACEAE	/		พืชผัก สมุนไพร	ทั้งต้น	-ต้มน้ำพริกกะเทียม มีสรรพคุณขับลม
51	พะเซวโอหฺล๊ะ	หอมแดง	<i>Allium ascalonicum</i> L.	AMARYLLIDACEAE	/	/	พืชผัก	ทั้งต้น	-ปรุงอาหาร
52	พอสีมื้อโตะ	เนียมหูเสือ	<i>Plectranthus amboinicus</i> (Lour.) Spreng.	LAMIACEAE	/		พืชผัก	ทั้งต้น	-รับประทานเป็นผักสด
53	พอสีมื้อโพ	สะระแหน่	<i>Mentha cordifolia</i> Opiz ex Fresen	LAMIACEAE	/		พืชผัก	ทั้งต้น	-รับประทานเป็นผักสด แต่งกลิ่นอาหาร
54	เหาะกอ โป๊ะกะวอ	ตะไคร้หอม	<i>Cymbopogon nardus</i> (L.) Rendle	POACEAE	/		สมุนไพร	ทั้งต้น	-ต้มน้ำดื่มแก้มืด แก้อา ทากันยุง
55	ตะสิแหมะ แตะแซลละ	แสยกใบหยิก	<i>Euphorbia tithymaloides</i> subsp. <i>smallii</i> (Millsp.) V.W.Steinm.	EUPHORBIACEAE	/		สมุนไพร	น้ำยาง	-แก้พิษแมงป่อง โดยใช้ใช้น้ำยางทาบริเวณที่ ถูกแมงป่องต่อย
56									
57	พุทรา		<i>Ziziphus jujuba</i> Mill.	RHAMNACEAE	/		ผลไม้	ผล	-รับประทานผลสด

58	หนานเฉา เหว่ย	พิมพีไฟลิ	<i>Gymnanthemum extensum</i> (Wall. ex DC.) Steetz	ASTERACEAE	/		สมุนไพร	ใบสด	-รับประทานหลังอาหารเช้าและก่อนนอน ช่วยรักษาโรคกระเพาะ
59	สะหม่อเกิ้ล	มะขาม	<i>Tamarindus indica</i> L.	FABACEAE	/		พืชอาหาร สมุนไพร	เปลือกต้น ใบ ผล เมล็ด	-ยอดและใบอ่อน ประุงอาหาร -ผลรสเปรี้ยว -เมล็ดคั่วรับประทาน -เปลือกฝนกับน้ำทาหน้าให้หน้าขาว -เปลือกผลทุบให้ละเอียดผสมยาเส้นลด ความชื้นเวลาสูบ
60	ติลีปะโจจี	ฟ้าทะลาย	<i>Andrographis paniculata</i> (Burm. f.) Wall. ex Nees	ACANTHACEAE	/		สมุนไพร	ทั้งต้น	-ต้มน้ำดื่ม แก้ปวดเมื่อย ลดไข้
61	แบลี่	ฝ้ายสำลี	<i>Gossypium barbadense</i> L.	MALVACEAE	/		พืชใช้สอย	เส้นใย	-ใช้ทอเครื่องนุ่งห่ม
62	แก่ละบี่สะ	ถั่วแระ มะแฮะ	<i>Cajanus cajan</i> (L.) Millsp.	FABACEAE	/		พืชผัก สมุนไพร	ใบ ผลอ่อน	-ผลรับประทานเป็นผักสดหรือต้มจิ้ม น้ำพริก -ใบทุบแล้วใช้พอกรักษาฝี
63	เสะเอชะเก	ข่า	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ZINGIBERACEAE	/		พืชอาหาร	ช่อดอกอ่อน หน่ออ่อน เหง้า	-ใช้ปรุงอาหาร เป็นผักจิ้ม และส่วนผสม การทำลูกแป้งหมักเหล้า
64	พูชูเสะ	กระถินบ้าน	<i>Leucaena leucocephala</i> (Lam.) de Wit	FABACEAE	/		พืชผัก	ยอดอ่อน ผล	-รับประทานเป็นผัก
65	พาแค้ตุ	ตำลึง	<i>Coccinia grandis</i> (L.) Voigt	CUCURBITACEAE	/	/	พืชผัก	ยอดอ่อน ใบ อ่อน	-ปรุงอาหาร
66	พูชุดู	ชะอม	<i>Acacia pennata</i> (L.) Willd. subsp.	FABACEAE	/		พืชผัก	ยอดอ่อน ใบ	-ปรุงอาหาร

	ผักห่อ		<i>insuavis</i> (Lace) I. C. Nielsen					อ่อน	
67	สะบี่ละ	พดู	<i>Piper betle</i> L.	PIPERRACEAE	/		สมุนไพรร ประเพณี	ใบ	-ใช้เคี้ยวหมาก และใช้ในพิธีกรรมต่างๆ
68	สะกอดะโปป อะ	มะแว้งต้น	<i>Solanum sanitwongsei</i> Craib	SOLANACEAE	/		พืชผัก สมุนไพรร	ราก ผล	-รากเป็นส่วนประกอบทำลูกแป้งหมักเหล้า -ผลรับประทานเป็นผัก มีสรรพคุณช่วยให้ ชุ่มคอ แก้เจ็บคอ
69	มะละกอ	มะละกอ	<i>Carica papaya</i> L.	CARICACEAE	/	/	พืชผัก ผลไม้ พืช สมุนไพรร		-ผลอ่อน ประุงอาหาร ผลสุกรสหวาน -ใบใช้คลุมลูกแป้งเหล้า
70	หลู่สำ	ฟัก	<i>Benincasa hispida</i> (Thunb.) Cogn.	CUCURBITACEAE	/		พืชผัก	ผล	-ประุงอาหาร
71	โบเกะ หมื่นแจ้	มันสำปะหลัง	<i>Manihot esculenta</i> Crantz	EUPHORBIACEAE	/		พืชอาหาร	ยอด ผลอ่อน รากสะสม อาหาร	-ประุงอาหาร
72	บุลีโกะ	ข้าพดู	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	PIPERRACEAE	/		พืชผัก	ใบ	-ประุงอาหาร
73	สะกอดะกอ ลา	มะเขือพวง	<i>Solanum torvum</i> Sw.	SOLANACEAE	/		พืชผัก	ผล	-ประุงอาหาร
74	ปะหน่วยสะ	ขนุน	<i>Artocarpus heterophyllus</i> Lam.	MORACEAE	/		พืชอาหาร สมุนไพรร พืชใช้สอย	เปลือก ผล	-เปลือกใช้ย้อมสีเส้นฝ้าย -ผลอ่อน ประุงอาหาร เหมาะสำหรับสตรี หลังคลอดให้นมบุตร ช่วยเพิ่มน้ำนมแม่ -ผลสุกรสหวาน
75	เซาะคาดุ	มะระขี้นก	<i>Momordica charantia</i> L.	CUCURBITACEAE	/		พืชผัก	ยอดอ่อน ผล อ่อน	-ประุงอาหาร
76	สาห่อสำ	ส้มมะงั่ว	<i>Citrus medica</i> L. var. <i>medica</i>	RUTACEAE	/		พืชผัก	ใบอ่อน ผล	-ใบอ่อนใช้ประุงอาหาร

									-ผลมีน้ำรสเปรี้ยวใช้ปรุงรส
77	มะกะจ๋า	ฝรั่ง ฝรั่งขึ้นก	<i>Psidium guajava</i> L.	MYRTACEAE	/	/	พืชอาหาร สมุนไพร	ใบอ่อน ผล	-ชาวมูเซอตำใช้ใบอ่อนสับรวมกับเนื้อหมู ทำลาบดิบ แก้ท้องเสีย -ผลรับประทานเป็นผลไม้
78	มะตือยา	เนียง	<i>Archidendron jiringa</i> (Jack) I. C. Nielsen	FABACEAE		/	พืชอาหาร	ผล	-รับประทานเป็นผักสด ต้ม เผา หรือดอง
79	จิงโนปาย	สะบ้าลิง	<i>Entada glandulosa</i> Pierre ex Gagnep.	FABACEAE		/	พืชอาหาร	ยอดอ่อน	-ปรุงอาหาร เหมาะสำหรับเพิ่มน้ำนมใน สตรีหลังคลอดให้นมบุตร
80	มะอ้า	เปล้าหลวง	<i>Croton persimilis</i> Müll. Arg.	EUPHORBIACEAE		/	พืชสมุนไพร	ยอด ใบ	-ต้มน้ำอาบให้สตรีหลังคลอด อยู่เดือน
81	กิ่งมา	ผักเยี่ยววัว	<i>Millettia caerulea</i> Baker	FABACEAE		/	พืชผัก สมุนไพร	ยอด ใบอ่อน ลำต้น	-ยอด ใบอ่อน รับประทานเป็นผัก -ลำต้นดองเหล้า บำรุงกำลัง
82	พุ พู่ แจ	ยาสูบ	<i>Nicotiana tabacum</i> L.	SOLANACEAE		/	สมุนไพร	ใบ	-สูบ หรือเคี้ยวกับหมากพลู
83	พะถิ	ผักเผ็ด ผักคราด	<i>Acmella oleracea</i> (L.) R. K. Jansen	ASTERACEAE		/	พืชผัก สมุนไพร	ดอก ใบ	-ใบรักษาแผลสด -ดอกปรุงอาหาร
84	โຕ้ะปู้	ราชวดีป่า	<i>Buddleja asiatica</i> Lour.	SCROPHULARIACEAE		/	สมุนไพร	ทั้งต้น	-ใช้เป็นสมุนไพรอบตัวสำหรับสตรีหลัง คลอดอยู่เดือน หรือผู้ที่มืออาการวิงเวียน เลือดลมเดินไม่ปกติ
85	ฮ่อหน้าปอกู๋	ชายผ้าสีดา	<i>Platycterium wallichii</i> Hook.	POLYPODIACEAE		/	สมุนไพร ไม้ประดับ	ทั้งต้น	-ทั้งต้นเข้าเครื่องยา แล้วเอามาต้มหรือลน ไฟ ห่อผ้าประคบบริเวณที่ตัวเหลือง บวม หรือกระดูกหัก

86	วิวี	กะเรกะร่อน	<i>Cymbidium bicolor</i> Lindl.	ORCHIDACEAE		/	สมุนไพร ไม้ประดับ	ทั้งต้น	-ทั้งต้นเข้าเครื่องยา แล้วเอามาหนึ่งหรือสอง ไฟ ท่อผ้าประคบบริเวณที่ตัวเหลือง บวม หรือกระดูกหัก
87	โปิยะคาวี	ดาวเรือง	<i>Tagetes erecta</i> L.	ASTERACEAE		/	สมุนไพร ไม้ประดับ	ดอก	-เอาดอกไปย่างแล้วนำมาปิดรักษาแผล โดนไฟไหม้
88	มะมูเส่อ	มะม่วง	<i>Mangifera indica</i> L.	ANACARDIACEAE	/	/	พืชอาหาร	ใบอ่อน ช่อ ดอก และผล	-ใบอ่อน ช่อดอก รับประทานเป็นผัก -ผลรับประทานเป็นผลไม้
89	มะเปาเสลอ	มะพร้าว	<i>Cocos nucifera</i> L.	ARECACEAE	/		พืชอาหาร	ผล	-ปรุงอาหารคาวและหวาน
90	พ็องอจ้ำ	มะแว้งนก	<i>Solanum americanum</i> Mill.	SOLANACEAE		/	พืชผัก สมุนไพร	ยอดอ่อน	-ยอดอ่อนต้มรับประทาน บำรุงหญิงหลัง คลอด
91	ปี่ปล้ำ ตอชู	เจตมูลเพลิง ขาว	<i>Plumbago zeylanica</i> L.	PLUMBAGINACEAE		/	สมุนไพร	ราก	-มีฤทธิ์ขับเลือด -ส่วนประกอบแป้งเหล้า (กะเหรี่ยง)
92	ปี่ปล้ำ	เจตมูลเพลิง แดง	<i>Plumbago indica</i> L.	PLUMBAGINACEAE		/	สมุนไพร	ราก	-มีฤทธิ์ขับเลือดแรงกว่า <i>Plumbago zeylanica</i> L.
93	ยายอม	ไมยราบ	<i>Mimosa pudica</i> L.	FABACEAE		/	สมุนไพร	ทั้งต้น	ต้มน้ำดื่มแก้อาการชักในเด็กเล็ก
94	มะห้าป่าแจ้	ส้มป่อย	<i>Acacia concinna</i> (Willd.) DC. Scan	FABACEAE	/		อาหารและประเพณี	ยอดอ่อนและ ผล	ยอดอ่อนรสเปรี้ยวใช้ปรุงแต่งรสอาหาร ผลใช้ในประเพณีรดน้ำคำหัว
95	นาย	กระชายดำ	<i>Kaempferia parviflora</i> Wall. ex Baker	ZINGIBERACEAE		/	สมุนไพร	เหง้าและราก สะสมอาหาร	บำรุงกำลัง รักษาเบาหวาน ลดความดัน โลหิต
96	พู่แจ้	ต้างหลวง	<i>Trevesia palmata</i> (Roxb. ex Lindl.)	ARALIACEAE	/		อาหาร	ยอดอ่อน ใบ อ่อน และช่อ	ต้มน้ำดื่มแก้แสบ แกงจืด

								ดอก	
97	หว่านเกาเหล่	ผักกูด	<i>Diplazium esculentum</i> (Retz.) Sw.	ATHYRIACEAE	/	/	อาหาร	ใบและยอด อ่อน	ต้ม ผัด แกง
98	หม่าคีนายแจ้	มะเนียงน้ำ	<i>Aesculus assamica</i> Griff.	SAPINDACEAE	/		พืชมิมิพิษ	เปลือกต้น	ใช้เบื่อปลา
99	จะพาดแจ้, บอง	คิลู่ม	<i>Donax canniformis</i> (G. Forster) K. Schum.	MARANTHACEAE	/		ไม่ใช่สอย	ลำต้นเหนือดิน	เครื่องจักสาน
100	หยั่งสมุทร		<i>Amalocalyx microlobus</i> Pierre ex Spire	APOCYNACEAE	/		อาหาร	ผล	ผลรสเปรี้ยวรับประทานเล่น
101	มอ่นาสวะ	สมอไทย	<i>Terminalia chebula</i> Retz. var. <i>chebula</i>	COMBRETACEAE	/		อาหาร สมุนไพร	ผล	ผลรับประทานเป็นผลไม้ มีสรรพคุณแก้ไอ
102	นอโกรเจะ	น้อยโหน่ง	<i>Annona reticulata</i> L.	ANNONACEAE	/	/	ผลไม้	ผล	-ผลสุกรสหวาน
103	โกจ๊ะห่อ	ยี่หระ	<i>Ocimum gratissimum</i> L. var. <i>macrophyllum</i> Briq.	LAMIACEAE	/	/	พืชผัก สมุนไพร	ใบ	-ปรุงอาหาร
104	สะกอก โศอะกีย	มะเขือขึ้น มะเขือแจ้	<i>Solanum capsicoides</i> All.	SOLANACEAE	/		พืชผัก สมุนไพร	ผล ราก	-ผลปรุงอาหาร -รากใช้ทำลูกแป้งหมักเหล้า
105	ป้อ	ข้าว	<i>Oryza sativa</i> L.	POACEAE	/	/	พืชอาหาร	เมล็ด	-อาหารหลัก
106	สียอห่อ	ขมิ้น	<i>Curcuma longa</i> L.	ZINGIBERACEAE	/	/	พืชผักและ เครื่องเทศ	เหง้า ใบ	-เหง้าใช้เป็นเครื่องเทศ -ใบรับประทานเป็นผักสด
107	เสก้วยจู	ตี้ว	<i>Cratoxylum formosum</i> (Jacq.) Benth. & Hook. f. ex Dyer subsp. <i>formosum</i>	HYPERICACEAE	/		พืชผัก	ยอดอ่อน ใบ อ่อน	-รสเปรี้ยวใช้ปรุงอาหารประเภทยาต้ม

108	ซูเลโป	เอื้องหมายนา	<i>Cheilocostus speciosus</i> (J. Koenig) C. D. Specht	COSTACEAE	/		พืชผัก	หน่ออ่อน	-รับประทานเป็นผักสด
109	ยมมอโปล์	กล้วยบัวสีส้ม	<i>Musa laterita</i> Cheesman	MUSACEAE	/		พืชผัก	ลำต้น	-ปรุงอาหาร ไม่นิยมรับประทานปลีเพราะรสขม
110	ข้าวโพด	ข้าวโพด	<i>Zea mays</i> L.	POACEAE	/	/	พืชอาหาร	เมล็ด	-อาหารมนุษย์และหมู
111	สุปี่	ขิง	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ZINGIBERACEAE		/	พืชอาหาร ประเพณี วัฒนธรรม	เหง้า ใบ	-ปรุงอาหาร และใช้ประกอบพิธีกรรม เช่นงานปีใหม่ กินข้าวใหม่ของชาวมูเซอดำ
112	ปู่เซอ	อ้อย	<i>Saccharum officinarum</i> L.	POACEAE	/	/	พืชอาหาร	ลำต้น	-รสหวาน
113	นาชา	ชา	<i>Camellia sinensis</i> (L.) Kuntze var. <i>assamica</i> (J. W. Mast.) Kitam.	THEACEAE		/	พืชเครื่องดื่ม สมุนไพร	ยอดอ่อน ใบ	-ชงน้ำดื่ม
114	อาแพ่	แตงกวา	<i>Cucumis sativus</i> L.	CUCURBITACEAE	/	/	พืชผัก	ผล	-รับประทานเป็นผักสด หรือปรุงอาหาร
115	พูไม้เซอ เลองเค่	ฟักทอง	<i>Cucurbita maxima</i> Duchesne	CUCURBITACEAE	/	/	พืชผัก	ยอดอ่อน ดอก ผล เมล็ด	-รับประทานเป็นผัก ปรุงอาหาร
116	อี่พู	น้ำเต้า	<i>Lagenaria siceraria</i> (Molina) Standl.	CUCURBITACEAE		/	พืชผัก ไม่ใช่สอย	ผล	-ผลอ่อนปรุงอาหาร -ผลแก่ทำเครื่องดนตรี (แคนของมูเซอดำ)
117	นะหมื่อแจ	ด้ายยาง	<i>Solanum erianthum</i> D. Don	SOLANACEAE		/	ไม่ใช่สอย	ใบ ลำต้น	-ใบใช้ล้างงาน -ลำต้นทำดินปืนสำหรับทำประทัดวันปีใหม่
118	ชื้อเบ้าะโบมา	ข่าป่า	<i>Alpinia malaccensis</i> (Burm. f.) Roscoe	ZINGIBERACEAE		/	พืชอาหาร สมุนไพร	หน่ออ่อน เหง้า และลำต้น	-หน่ออ่อนรับประทานเป็นผักสดหรือปรุงให้สุก -เหง้า ลำต้น และใบ ใช้แก้พิษบุง

										นำมาทาบแล้วคั่วไฟแล้วห่อฝ้านำมาประกบ บริเวณที่ถูกบั้ง
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ตารางที่ 3 แสดงรายชื่อพืชที่ใช้ประโยชน์ในชุมชนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านพะโท ต.แม่กิ๊ อ.ขุนยวม และ บ้านห้วยฮี้ ต.ห้วยปูลิง อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน

ลำดับ	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ชุมชน		ประเภทการใช้ประโยชน์	ส่วนที่ใช้	วิธีการใช้
					บ้านพะโท	บ้านห้วยฮี้			
1	เหนงโซซู	งาดำ งาขาว	<i>Sesamum indicum</i> L.	PEDALIACEAE	/	/	พืชอาหาร	เมล็ด	-ทำขนม
2	เนาะ	งาขี้ม่อน	<i>Perilla frutescens</i> (L.) Britton	LAMIACEAE	/	/	พืชอาหาร	เมล็ด	-ทำขนม
3	ชื้อ	บอน เผือก	<i>Colocasia esculenta</i> (L.) Schott	ARACEAE	/	/	พืชผัก พืชอาหาร	ลำต้นสะสมอาหาร (หัว) ไหล ดอก	-ใช้ประกอบอาหารเป็นแหล่งคาร์โบไฮเดรต
4	พอ	ฝาง	<i>Caesalpinia sappan</i> L.	FABACEAE		/	สมุนไพร	แก่นต้น	-ขงตี้มเป็นชา บำรุงเลือด ช่วยเจริญอาหาร
5		ฮ่อม	<i>Strobilanthes cusia</i> (Nees) Kuntze	ACANTHACEAE		/	พืชสมุนไพร ใช้สอย	ใบ	-ใช้ลดไข้ และย้อมสีผ้า
6		ตะไคร้ต้น	<i>Cinnamomum ilicioides</i> A. Chev.	LAURACEAE		/	พืชอาหาร	ผล	-ปรุงอาหาร แต่งกลิ่นและรส
7	ผักชี	ผักชี ผักหอมป้อม	<i>Coriandrum sativum</i> L.	LAMIACEAE	/	/	พืชผัก	ทั้งต้น	-ปรุงอาหาร แต่งกลิ่นอาหาร
8	ฮอหว่อ	ผักอีหลี	<i>Elsholtzia communis</i> (Collett & Hemsl.) Diels	LAMIACEAE	/	/	พืชผัก	ใบและช่อดอก	-ปรุงแต่งกลิ่นอาหาร
9	สะกอ	มะเขือเปราะ มะเขือขื่น	<i>Solanum melongena</i> L.	SOLANACEAE	/	/	พืชผัก	ผล	-ปรุงอาหาร
10	สุกูปอ	เครืออุงเห่า	<i>Toddalia asiatica</i> (L.) Lam.	RUTACEAE		/	พืชผัก	ยอดและใบ	-รับประทานเป็นผักสด

								อ่อน	
11	ลียะสำ	มะขามป้อม	<i>Phyllanthus emblica</i> L.	EUPHORBIACEAE	/	/	ผลไม้ สมุนไพร	ผล	-รับประทานผลสดมีสรรพคุณรักษา อาหารหวัด เจ็บคอ แก้ไอ ดับกระหาย
12	จะลอดีโตก่อ	จิงจ้อผีเสื้อ	<i>Thunbergia papilionacea</i> W.W.Sm.	ACANTHACEAE		/	สมุนไพร	ทั้งต้น	-แก้พิษงู แมงมุม และสารพิษทุกชนิด
13	แคแฉะ	หญ้าไม้กวาด	<i>Thysanolaena latifolia</i> (Roxb. ex Hornem.) Honda	POACEAE		/	ไม่ใช่สอย	ใบและช่อดอก	-ใบใช้ห่อขนม -ช่อดอกใช้ทำไม้กวาด
14	วาเบลาะ	ไผ่ข้าวหลาม	<i>Cephalostachyum pergracile</i> Munro	POACEAE	/	/	ไม่ใช่สอย	ลำต้น	-นำมาเผาข้าวหลาม
15	แค้ว	แคหางค่าง	<i>Markhamia stipulata</i> (Wall.) Seem. var. <i>kerrii</i> Sprague	BIGNONIACEAE		/	พืชอาหาร ไม่ใช่สอย	ดอก ผล และ เนื้อไม้	-ดอกและผลเป็นอาหาร -เนื้อไม้ใช้ทำฝืน
16	ห่อโพหล่า	-	<i>Zanthoxylum bungeanum</i> Maxim.	RUTACEAE		/	พืชผัก	ยอด ใบอ่อน	-รับประทานเป็นผักสด
17	เสวาสะ เพาะหมื่อฮอ	ฝรั่ง ฝรั่งจีน	<i>Psidium guajava</i> L.	MYRTACEAE	/	/	ผลไม้ สมุนไพร	ใบ ผล เมล็ด แก้ว	-ผลรับประทานเป็นผลไม้ -ใบใช้รักษาอาการท้องเสีย -เมล็ดบดละเอียดเป็นผงใช้ทาหน้าป้องกัน แดด
18	กิลอสะ	ต่างหลวง	<i>Trevesia palmata</i> (Roxb. ex Lindl.) Vis.	ARALIACEAE	/	/	พืชผัก	ดอกและผล อ่อน	-ปรุงอาหาร
19	มะโอ	ส้มโอ	<i>Citrus maxima</i> (Burm.) Merr.	RUTACEAE	/	/	ผลไม้	ผล	-รับประทานผลสด
20	สุเลโบ	เอื้องหมายนา	<i>Cheilocostus speciosus</i> (J. Koenig) C. D. Specht	COSTACEAE		/	สมุนไพรรักษาสัตว์	ลำต้น	-เผาลำต้นแล้วทุบเพื่อคั้นน้ำใส่แผลในสัตว์ เลี้ยง

21	จอลอดิเดอะ.	รางจืด	<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl	ACANTHACEAE		/	สมุนไพร	ทั้งเถา	-ขับพิษ
22	สะกอข่า กอข่าสำ	มะเขือพวง	<i>Solanum torvum</i> Sw.	SOLANACEAE	/	/	พืชผัก	ผล	-ปรุงอาหาร
23	สะกอพื้อ	ด้ายยาง	<i>Solanum erianthum</i> D. Don	SOLANACEAE		/	ไม่ใช่สอย	ใบ	-ใช้ล้างทำความสะอาดภาชนะต่างๆ
24	ฮอคโคเดาะ	นางแย้มป่า	<i>Clerodendrum infortunatum</i> L.	LAMIACEAE		/	พืชอาหาร	ยอดและใบ อ่อน	-ปรุงอาหาร
25	ลาดิเบะ	สนสองใบ	<i>Pinus merkusii</i> Jungh. & de Vriese	PINACEAE		/	ไม่ใช่สอย	ลำต้น	-สร้างบ้านและไม้เชื้อเพลิง
26	ลาเซอเบะ	สนสามใบ	<i>Pinus kesiya</i> Royle ex Gordon	PINACEAE		/	ไม่ใช่สอย	ลำต้น	-สร้างบ้านและไม้เชื้อเพลิง
27	เส้จัวะ	ข้าวสารหลวง	<i>Maesa ramentacea</i> (Roxb.) A. DC.	PRIMULACEAE		/	ไม่ใช่สอย	ลำต้น กิ่ง	-ไม้ฟืน
28	เสะกอเว	กำลังเสือโคร่ง	<i>Betula alnoides</i> Buch.-Ham. ex G. Don	BETULACEAE		/	สมุนไพร	เปลือกต้น	-ใช้บรรเทาอาการปวดเมื่อย
29	เส้ชี่	ส้มผด มะเหล็ยมหิน	<i>Rhus javanica</i> L. var. <i>chinensis</i> (Mill.) T. Yamaz.	ANACARDIACEAE		/	ผลไม้	ผลสุก	-รสเปรี้ยวอมหวาน
30	ตาสิจื่อชี่	ชาหอม	<i>Osyris lanceolata</i> Hochst. & Steud.	SANTALACEAE		/	สมุนไพร	ราก	-ดองเหล้าดื่ม ให้สีแดง มีฤทธิ์บำรุงหัวใจ
31	โซโพกยู	สาบเสือ	<i>Chromolaena odorata</i> (L.) R. M. King & H. Rob.	ASTERACEAE	/	/	สมุนไพร	ใบ	-ห้ามเลือด ใส่แผลสด
32	เสอะหลู่สำ	ตะไคร้ต้น	<i>Litsea cubeba</i> (Lour.) Pers.	LAURACEAE		/	อาหาร	ดอกตูม ผล อ่อน	-ปรุงอาหารเป็นเครื่องเทศ
33	เสบลีฮี่ เปอหี่	สัก	<i>Tectona grandis</i> L. f.	LAMIACEAE	/	/	ไม่ใช่สอย	ลำต้น	-สร้างบ้าน เครื่องเรือน อุปกรณ์เครื่องมือ การเกษตร

34	เพอคูย	ข้าแป้น	<i>Callicarpa arborea</i> Roxb.	LAMIACEAE		/	ไม้ในพิธีกรรม	ใบ	-ใช้เป็นภาชนะห่อข้าวให้ศพคนตาย เป็น ไม้อวมงคล
35	เพาะปลิวห่อ	หนาด	<i>Blumea balsamifera</i> (L.) DC.	ASTERACEAE		/	สมุนไพร	ใบ	-ต้มอาบบำรุงกำลังหลังฟื้นไข้
36	สะกอบล	มะระหวาน	<i>Sechium edule</i> (Jacq.) Sw.	CUCURBITACEAE	/	/	พืชผัก	ยอด ใบอ่อน ผลอ่อน	-ปรุงอาหาร
37	หย่วยเส้	มันสำปะหลัง	<i>Manihot esculenta</i> Crantz	EUPHORBIACEAE	/	/	พืชอาหาร พืชผัก	ใบ รากสะสม อาหาร(หัว)	-ผักและแหล่งคาร์โบไฮเดรต
38	สะคู้ยเส	มะละกอ	<i>Carica papaya</i> L.	CARICACEAE	/	/	พืชผัก ผลไม้	ผล	-ผลอ่อนปรุงอาหาร -ผลสุกรสหวาน
39	เสะทุสะ	มะหลอด หวาน	<i>Elaeagnus latifolia</i> L.	ELAEAGNACEAE	/	/	ผลไม้	-ผล	-ผลสุกรสหวานอมเปรี้ยว
40	สะกอส่า	บวบหอม	<i>Luffa aegyptiaca</i> Mill.	CUCURBITACEAE	/	/	พืชผัก	ผลอ่อน	-ปรุงอาหาร
41	หลู่ส่า	ฟัก	<i>Benincasa hispida</i> (Thunb.) Cogn.	CUCURBITACEAE	/	/	พืชผัก	ผล	-ปรุงอาหาร
42	หลู่เคบอ	ฟักทอง	<i>Cucurbita maxima</i> Duchesne	CUCURBITACEAE	/	/	พืชผัก	ยอด ใบอ่อน ดอก ผล	-ปรุงอาหารคาวและหวาน
43	มานะ	สมอ	<i>Terminalia chebula</i> Retz. var. <i>chebula</i>	COMBRETACEAE	/	/	พืชผลไม้ สมุนไพร	ผล	-รับประทานสดหรือปรุงยา
44	ลอ-บล่าเงาะ	ผักกาดข้าง	<i>Crassocephalum crepidioides</i> (Benth.) S. Moore	ASTERACEAE	/	/	พืชอาหารหมู	ทั้งต้น	-ต้มผสมรำให้หมูกิน
45	มูส่า	พริก	<i>Capsicum annum</i> L.	SOLANACEAE	/	/	พืชผักปรุงรส	ผล	-ปรุงรสในอาหาร
46	สะบาเตาะ	ผักกาดขม	<i>Brassica juncea</i> (L.) Czern.	BRASSICACEAE	/	/	พืชผัก	ใบ	-ปรุงเป็นอาหาร แกง ลวกหรือต้มจิ้ม

		ผักกาดเขียว ปลี							น้ำพริก
47	หย่วยจอบะ	มันเทศ	<i>Ipomoea batatas</i> (L.) Lam.	CONVOLVULACEAE	/	/	พืชอาหาร	ใบอ่อนและ รากสะสม อาหาร (หัว)	-ปรุงอาหาร
48	โพชูดะ	ชะอม	<i>Acacia pennata</i> (L.) Willd. subsp. <i>insuavis</i> (Lace) I. C. Nielsen	FABACEAE	/	/	พืชผัก	ยอดและใบ อ่อน	-ปรุงอาหาร
49	สะเดาะสำ	มะม่วง	<i>Mangifera indica</i> L.	ANACARDIACEAE	/	/	ผลไม้	ผล	-รับประทานได้ทั้งผลดิบและผลสุก
50	โพชี	ส้มป่อย	<i>Acacia concinna</i> (Willd.) DC.	FABACEAE	/	/	พืชผักปรุงรส สมุนไพร ความเชื่อ	ยอดและใบ อ่อน ผล	-ยอดและใบอ่อนใช้ปรุงอาหาร -ผลใช้สระผม และใช้ในงานประเพณี
51	เคลอะเปาะ	คำหัด	<i>Engelhardtia spicata</i> Lechen ex Blume var. <i>colebrookeana</i> (Lindl.) Koord. & Valetton	JUGLANDACEAE		/	ไม้ใช้สอย	ลำต้น	-เชื้อเพลิง
52	สะปะจื่อ	มะไฟป่า	<i>Baccaurea ramiflora</i> Lour.	EUPHORBIACEAE		/	ผลไม้	ผลสุก	-รสเปรี้ยวอมหวาน
53	จอบะโกะ	หอมช้าง	<i>Phlogacanthus curviflorus</i> Nees	ACANTHACEAE		/	พืชผัก สมุนไพร	ทั้งต้น	-ยอดอ่อนลวกรับประทานเป็นผักแกล้ม -ทั้งต้นต้มน้ำอาบสำหรับสตรีอยู่ไฟหลัง คลอด
54	โคพอ	จิวป่า, จิวดอก แดง	<i>Bombax ceiba</i> Pierre	MALVACEAE		/	พืชอาหาร ไม้ใช้สอย	เกสรเพศผู้ และใยของ เม็ล็ด	-เกสรเพศผู้เป็นอาหาร -ใยที่เม็ล็ดใช้ทำที่นอน

55	นอเมอะ	ชาเมียง	<i>Camellia sinensis</i> (L.) Kuntze var. <i>assamica</i> (J. W. Mast.) Kitam.	TEACEAE		/	สมุนไพรร	ใบอ่อน	-ดื่มเป็นชาช่วยลดไขมันในเส้นเลือดและเพิ่มความอบอุ่นให้ร่างกาย
56	สึเบยเจาะ	ส้มแปะ	<i>Vaccinum exaristatum</i> Kurz	ERICACEAE		/	พืชผัก	ใบอ่อน	-ปรุงอาหาร
57	โพแค	กาฏัก	<i>Alpinia roxburghii</i> Sweet	ZINGIBERACEAE		/	พืชผัก	หน่อ ดอก อ่อน	-ต้มน้ำดื่มแก้ไอ
58	กะมา	ช้อ	<i>Gmelina arborea</i> Roxb.	LAMIACEAE	/		พืชผัก สมุนไพรร	ดอก เปลือก ต้น	-ดอกลวกกินกับน้ำพริก -เปลือกต้นต้มน้ำดื่มแก้ไอ -ผลสุกเป็นอาหารแก้ง
59	ลอลูมี,	บอระเพ็ด	<i>Tinospora crispa</i> (L.) Hook.f.	MENISPERMACEAE	/	/	สมุนไพรร	เถา	-ต้มน้ำดื่มแก้ไอ
60	เสะฉอย่า	มะรุม	<i>Moringa oleifera</i> Lam.	MORINGACEAE	/	/	พืชผัก	ยอด ใบอ่อน ดอก และผล	-ปรุงอาหาร
61	ดอกกะ	เพกา	<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Benth. ex Kurz	BIGNONIACEAE	/	/	พืชผัก สีย้อม	ผล เปลือก	-ผลรับประทานเป็นอาหารนำมาบั้ง ดอง น้ำปลา ผัด -เปลือกใช้เป็นสีย้อมผ้า
62	ลำเหลเต๊ะ	มะคำดีควาย	<i>Sapindus rarak</i> DC.	SAPINDACEAE	/		ใช้สอย	ผล	-ทุบผลให้แตกแล้วใช้สระผม ซักผ้า
63	ลำโกคฺย	ส้มควาย	<i>Garcinia pedunculata</i> Roxb. ex Buch.-Ham	CLUSIACEAE	/		สมุนไพรร	ผล	-ผลสุกนำมาผ่านตากแห้งแล้วขงน้ำดื่มแก้ ปวดท้อง ท้องเสีย
64	เทาะกลอดบ๊ะ	ช้อ	<i>Helicteres elongata</i> Wall. ex Bojer	MALVACEAE	/		สมุนไพรร	ราก	-ต้มน้ำดื่มบรรเทาอาการปวดกล้ามเนื้อ เอว เมื่อล้า เป็นไข้
65	จอกอ่สำ	คอแลน	<i>Nephelium hypoleucum</i> Kurz	SAPINDACEAE	/		ผลไม้	ผล	-ผลสุกรสเปรี้ยว รับประทานเป็นผลไม้
66	จอกอ่สำ	สบู่ดำ	<i>Jatropha curcas</i> L.	EUPHORBIACEAE	/		ไม้ใช้สอย	ลำต้น เมล็ด	-ต้นใช้ทำรั้ว

									-เมล็ดแห้งเป็นเชื้อเพลิงให้แสงสว่าง
67	เปลือควัว	โพลดำ	<i>Zingiber ottensii</i> Valetton	ZINGIBERACEAE	/	/	สมุนไพร	เหง้า	-นำมาต้มน้ำดื่ม หรือผานทาท้อง แก้ อาการท้องอืดท้องเฟ้อ แน่นท้อง ขับลม -เหง้าต้มน้ำให้สตรีหลังคลอดบุตรดื่ม 7-8 วัน ช่วยบำรุงเลือด
68	คา	หญ้าคา	<i>Imperata cylindrica</i> (L.) Raeusch.	POACEAE	/	/	พืชใช้สอย	ใบ	-ทำหลังคา
69	หว้าสือ	ไผ่บงดำ, ไผ่ หางช้าง	<i>Bambusa tulda</i> Roxb.	POACEAE			อาหาร ไม่ใช่สอย	หน่ออ่อน ลำ ต้น	หน่ออ่อนเป็นอาหาร ลำต้นใช้จักตอกทำเครื่องจักสาน ทำบ้าน
70	เส่กาจี	สะพ้านก้าน	<i>Sambucus javanica</i> Reinw. ex Blume subsp. <i>javanica</i>	ADOXACEAE	/	/	สมุนไพร	ยอดและใบ	นำไปหมกไฟพบสลับแล้วเอามาประคบ แก้เคล็ดขัดยอก ข้อเท้าพลิก ช้ำใน ผลสุกสีด้าเป็นอาหารนก
71	กลอย	กลอย	<i>Dioscorea hispida</i> Dennst.	DIOSCOREACEAE	/		พืชอาหาร สมุนไพร	ลำต้นสะสม อาหาร	นำมำลำต้นสะสมอาหารมาชอยเป็นชิ้น เล็กๆแล้วหมกในข่ง 3 คืน แล้วนำ ออกมาแช่น้ำ 1 วัน เมื่อครบกำหนดนำมำ ล้างน้ำหลายๆน้ำให้สะอาด จึงนำมานึ่ง รับประทานได้ หัวดิบกินแก้พิษงู ถ้ามีพิษในร่างกายเมื่อ รับประทานเข้าไปจะไม่ขม
72	ห่อโตโปล	ผักหนาม	<i>Lasia spinosa</i> (L.) Thwaites	ARACEAE	/	/	พืชผัก	ยอดและใบ อ่อน	-หรือต้มน้ำดื่ม น้ำพริก แกง
73	พอนอเย	กระดุกเกลี้ยง	<i>Sarcandra glabra</i> subsp.	CHLORANTHACEAE	/		สมุนไพร	ราก	-รากต้มน้ำดื่ม ล้างไต ล้างกระเพาะ

			<i>brachystachys</i> (Blume) Verdc.						ปัสสาวะ ขับน้ำ
74	ก๋อชอหว่านา	ชายผ้าสีดา	<i>Platyserium wallichii</i> Hook.	POLYPODIACEAE	/		สมุนไพร	ใบสร้างสปอร์	-ต้มน้ำดื่มรักษาอาการร่างกายโตช้า เหนื่อยง่าย ตับอ่อนไม่แข็งแรง ในเด็ก
75	เต๋อเอ้อหน้า	เต๋อปล้อง	<i>Ficus hispida</i> L.f.	MORACEAE	/		สมุนไพร	น้ำยางบริเวณ รากที่โผล่พื้น ดิน	-ให้เด็กรับประทานลดไข้
76	เสจูแก	พลับพลา	<i>Microcos paniculata</i> L.	MALVACEAE	/		สมุนไพร	เปลือกต้น	-น้ำต้มจากเปลือกต้นใช้ล้างแผลโดนของมี คมบาด ช่วยรักษาสมานแผล
77	เกาะพิสา	มะแฟน	<i>Protium serratum</i> Engl.	BURSERACEAE	/		ผลไม้ ไม่ใช่สอย	ลำต้น ผล	-ลำต้นมีเนื้อไม้แข็งแรง ใช้ทำโครงบ้าน รั้ว -ผลรสเปรี้ยวอมหวาน
78	นาปอจอ	กอมขม	<i>Picrasma javanica</i> Blume	SIMAROUBACEAE	/		สมุนไพร	เปลือกต้น	-ต้มน้ำดื่มรักษาไข้มาลาเรีย
79	ฮอเส่นะ	ผักฮาก	<i>Erythrolalum scandens</i> Blume	OLACACEAE	/		พืชผัก ความเชื่อ	ยอดอ่อนและ ใบ เถา	-ยอดและใบอ่อนรับประทานเป็นผัก -เถา มีความเชื่อว่าจะถ้าหากเกิดลมแรง พายุ ให้เผาพร้อมกับผลส้มป่อยจะช่วยให้ลม พายุหยุดหรืออ่อนกำลังลง
80	เพาะลี้ตี	กะเพรา	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	LAMIACEAE	/	/	พืชผัก	ยอดอ่อนและ ใบ	-ปรุงอาหารและแต่งกลิ่น
81	พอพิ	ผักฮาน	<i>Elsholtzia stachyoides</i> (Link) Raizada & Saxena	LAMIACEAE	/		พืชผัก พืชใช้สอย	ยอด ใบอ่อน ข้อผลแห้ง	-ใช้แต่งกลิ่นอาหาร -ข้อผลแห้งนำไปใส่ไว้ในยุงฉางเก็บ ข้าวเปลือกเพื่อป้องกันแมลง
82	ลอเจะซ่า	น้อยหน้า	<i>Annona squamosa</i> L.	ANNONACEAE	/	/	ผลไม้	ผลสุก	-รับประทานเป็นผลไม้

83	ล่อเจาะสำเบาะ	น้อยโหน่ง	<i>Annona reticulata</i> L.	ANNONACEAE	/	/	ผลไม้	ผลสุก	-รับประทานเป็นผลไม้
84	ชาชู่ยสำ	ส้มเขียวหวาน	<i>Citrus reticulata</i> Blanco	RUTACEAE		/	ผลไม้	ผล	-รับประทานเป็นผลไม้
85	ชาห่อสำ	มะนาว	<i>Citrus x aurantiifolia</i> (Christm.) Swingle	RUTACEAE	/	/	พืชปรุงรส	ผล	-รสเปรี้ยว ใช้ปรุงรสอาหาร
86	ตำค้อสำ	มะกั้ง	<i>Hodgsonia heteroclita</i> (Roxb.) Hook.f. & Thomson	CUCURBITACEAE	/		พืชอาหาร	เมล็ด	-มัน นำมาอย่างรับประทานเล่นหรือตำน้ำพริก
87	กอกค้อดี	คะหนาน	<i>Salacca secunda</i> Griff.	ARECACEAE	/		พืชผัก	ยอดอ่อน ผล	ยอดอ่อนนำมาแกง ผลสุกรับประทานเป็นผลไม้
88	พอแคว	ผักชีโร	<i>Trachyspermum roxburghianum</i> (DC.) H. Wolff	APIACEAE	/		พืชผัก	ใบ ดอก	-ปรุงอาหาร
89	สาแห่	ปอสา	<i>Broussonetia papyrifera</i> (L.) L'Hér. ex Vent.	MORACEAE	/		พืชผัก	ช่อดอกเพศเมียและผลอ่อน	แกงเป็นอาหาร ผลสุกอาหารนก
90	ห่อครี	ตองสาด	<i>Phrynium pubinerve</i> Blume	MARANTACEAE	/		ไม่ใช่สอย	ใบ ก้านใบ	ใบใช้ห่ออาหารและเมล็ดพันธุ์พืช ก้านใบใช้สานเสื่อ
91	แซะสำ	หมาก	<i>Areca catechu</i> L.	ARECACEAE	/		สมุนไพร ใช้ประกอบพิธีกรรม	ผล	เคี้ยวกับใบพลูและปูน แก้อาเจียน แก้อาการปวดศีรษะ รักษาแผลในปาก ช่วยระงับกลิ่นปาก
92	บลือหล่า	พลู	<i>Piper betle</i> L.	PIPERACEAE	/		สมุนไพรและพิธีกรรม	ใบ	ใบใช้เคี้ยวคู่กับหมากทำให้ฟันแข็งแรง ใช้ประกอบพิธีกรรมเป็นเครื่องเซ่นไหว้
93	โลหละ	ค้อ	<i>Livistona speciosa</i> Kurz	ARECACEAE	/	/	พืชอาหาร พืชใช้สอย	ยอด ใบ ผล	-ใบทำหลังคา -ยอดปรุงอาหาร

									-ผลตลวงน้ำรับประทาน
94	จะกวอเดาะ	ข้าพลุ ผักหละ	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	PIPERACEAE	/		พืชผัก	ใบ	-ใส่แกงคั่ว แกงข้าวเบอะ หรือรับประทาน เป็นผักสด
95	ตะหย๊ะ	ครามเถา	<i>Marsdenia tinctoria</i> R. Br.	APOCYNACEAE	/		รักษาโรคพืช พืชให้สีย้อม	ทั้งเถา ใบ	-ทั้งเถาใช้รักษาโรคใบเหลืองในข้าว -ใบใช้ทำสีย้อมผ้า ให้สีเขียว
96	หน่อจอกะเป เดาะ	ผักแว่น	<i>Marsilea crenata</i> C. Presl	MARSILEACEAE	/		อาหาร	ยอดอ่อน ใบ	-รับประทานเป็นผักสด
97	โปเดาะ	ผักปราบ	<i>Commelina diffusa</i> Burm. f.	COMMELLINACEAE	/		พืชผัก	ยอดอ่อน	ใส่แกงข้าวเบอะ
98	เตอกีส่า	เดื่อหัวว่า	<i>Ficus auriculata</i> Lour.	MORACEAE	/		พืชผัก ผลไม้	ผล	-ผลดิบรับประทานเป็นผัก ผลสุกรสหวาน รับประทานเป็นผลไม้
99	เสอฮือส่า	เดื่อสาย	<i>Ficus semicordata</i> Buch.-Ham. ex Sm.	MORACEAE	/		ผลไม้อาหาร	ผลสุก	-ผลสุกรสหวานอมเปรี้ยว
100	ห่อทึหละ	กูดหิน	<i>Asplenium unilaterale</i> Lam.	ASPENIACEAE	/		พืชผัก	ใบ	-ปรุงอาหาร ช่วยรสชาติอาหารกลมกล่อม
101	กิโอเดาะ	ผักกูด	<i>Diplazium esculentum</i> (Retz.) Sw.	ATHYRIACEAE	/		พืชผัก	ยอด	-ปรุงอาหาร ช่วยรสชาติอาหารกลมกล่อม
102	ซอบลื้อ	มะตาด	<i>Dillenia indica</i> L.	DILLENIACEAE	/		สมุนไพร	เปลือกต้น	-ชูดเปลือกมาอม และอุดฟัน บรรเทา อาการปวดฟัน
103	กือเสาะปอฮยะ	หญ้าถอด ปล้อง	<i>Equisetum ramosissimum</i> Desf. subsp. <i>debile</i> (Roxb. ex Vaucher) Hauke	EQUISETACEAE	/		สมุนไพรอาหารสัตว์	ทั้งต้น	-ตำผสมหญ้าดอกข้าวตอก (<i>Aerva sanguinolenta</i> (L.) Blume) และ อาหารให้เปิดกินช่วยให้เปิดออกไข่มุกขึ้น
104	โกะ	ลำพูป่า	<i>Duabanga grandiflora</i> (DC.) Walp.	LYTHRACEAE	/		พืชผัก	กลีบเลี้ยงที่ผล	-รับประทานเป็นผักสดหรือปิ้งไฟ
105	สาเกอหะ	เปล้าหลวง	<i>Croton persimilis</i> Müll. Arg.	EUPHORBIACEAE	/		พืชสมุนไพร	ใบ	-สำหรับสตรีอยู่ไฟหลังคลอด ให้ต้มน้ำ

									อาบ
106	ตะหนำชิตะ	ควาตอง	<i>Houttuynia cordata</i> Thunb.	SAURURACEAE	/		พืชผัก	ใบ	-รับประทานเป็นผักสด
107	เพ็ช้โรชะ	มะกอก	<i>Spondias bipinnata</i> Airy Shaw & Forman	ANACARDIACEAE	/		พืชผัก	ยอด ใบอ่อน ผล เปลือกต้น	-ยอด ใบอ่อนรับประทานเป็นผักสด -ผลสุกใช้ปรุงรสอาหาร -เปลือกต้นชูดแล้วสับใส่ลาบปลาช่วยให้เนื้อปลาแข็งและอร่อย
108	ตาดื้อเฉอะ	เต่าร้างยักษ์	<i>Caryota maxima</i> Blume	ARECACEAE	/		พืชผัก	ยอดอ่อน	-หน่อรสหวาน ปรุงอาหาร
109	ปียาดี้	เต่าร้างแดง	<i>Caryota mitis</i> Lour.	ARECACEAE	/		พืชผัก	ยอดอ่อน	-ปรุงอาหาร
110	โหมกัโพะ	พริกไทย	<i>Piper nigrum</i> L.	PIPERACEAE	/		พืชเครื่องเทศ	ผล	-ปรุงอาหาร
111	เปอแซกวอ	หอมแดง	<i>Allium ascalonicum</i> L.	AMARYLLIDACEAE	/	/	พืชผัก เครื่องเทศ	ทั้งต้น	-ปรุงอาหาร
112	เปอแซวา	กระเทียม	<i>Allium sativum</i> L.	AMARYLLIDACEAE	/	/	พืชผัก เครื่องเทศ	ทั้งต้น	-ปรุงอาหาร
113	สำมะเกล	มะขาม	<i>Tamarindus indica</i> L.	FABACEAE	/	/	พืชผัก ไม่ใช่สอย	ทั้งต้น	-ทั้งต้นทำเชื้อเพลิง ลำต้นทำเชียง -เปลือกผลทำชื้อใช้หมักยาสูบ -ยอด ใบอ่อน ผล ใช้ปรุงอาหาร
114	เสเบเล่เจาะ	กระทงลาย	<i>Celastrus paniculatus</i> Willd.	CELASTRACEAE	/		พืชผัก สมุนไพร	ยอดอ่อน	-ปรุงอาหาร มีสรรพคุณเพิ่มน้ำมันในสตรีหลังคลอดบุตร
115	หล่าเบาะ	เต็ง	<i>Shorea obtusa</i> Wall. ex Blume	DIPTEROCARPACEAE	/		ไม่ใช่สอย	ลำต้น	-สร้างบ้าน เชื้อเพลิง
116	หล่าสี	รัง	<i>Shorea siamensis</i> Miq.	DIPTEROCARPACEAE	/		ไม่ใช่สอย	ลำต้น	-สร้างบ้าน เชื้อเพลิง
117	หล่าเถอะ	ตองตึง	<i>Dipterocarpus tuberculatus</i> Roxb.	DIPTEROCARPACEAE	/		ไม่ใช่สอย	ลำต้น ใบ	-ลำต้นสร้างบ้าน เชื้อเพลิง -ใบ ทำหลังคาหรือคลุมดิน
118	ลาอ้อสำ	แสลงใจ	<i>Strychnos nux-vomica</i> L.	LOGANIACEAE	/		สมุนไพร	เปลือกต้น	-ต้มน้ำอาบเข้า - เย็น รักษาอาการปวด

									บวม
119	ซู้	รักใหญ่	<i>Gluta usitata</i> (Wall.) Ding Hou	ANACARDIACEAE	/	ไม่ใช่สอย	น้ำยาง ลำต้น	-ลำต้นเป็นเชื้อเพลิง ให้พลังงานสูง -ยางใช้เคลือบหมวกให้สีดำ	
120	ค้อยูสา	ทะโล้	<i>Schima wallichii</i> (DC.) Korth.	THEACEAE	/	ไม่ใช่สอย	ลำต้น	-สร้างบ้านแต่ต้องขูดเปลือกนอกออกให้หมด	
121	โปโย	คูน ราชพฤกษ์	<i>Cassia fistula</i> L.	FABACEAE	/	พืชสมุนไพร	เปลือกต้น	-ต้มน้ำดื่มแก้ปวดท้องจากการกินผิด สำแดง	
122	เพว	ไม้แดง	<i>Xylocarpus xylocarpa</i> (Roxb.) W. Theob. var. <i>kerrii</i> (Craib & Hutch.) I. C. Nielsen	FABACEAE	/	พืชอาหาร ไม่ใช่ สอย	ลำต้น เปลือก ต้น เมล็ด	-ลำต้นใช้ก่อสร้างที่อยู่อาศัย -เปลือกต้นขูดแล้วสับผสมลายนปลา -เมล็ดคั่วรับประทาน	
123	ชู	พะยอม	<i>Shorea roxburghii</i> G. Don	DIPTEROCARPACEAE	/	ไม่ใช่สอย	ลำต้น	-สร้างบ้าน เชื้อเพลิง	
124	หน่วยดีมือ	ดีหมี	<i>Cleidion javanicum</i> Blume	EUPHORBIACEAE	/	พืชผัก สมุนไพร	ยอด ใบอ่อน เปลือกต้น	-ยอด ใบอ่อน รสขม รับประทานเป็นผักสด -ไปต้มน้ำอาบแก้คัน -เปลือกต้นฝนน้ำดื่มแก้ตัวร้อน ลด	
125	หน่อเถาะฉ่า	หญ้าดอก ข้าวตอก	<i>Aerva sanguinolenta</i> (L.) Blume	AMARANTHACEAE	/	สมุนไพรอาหารสัตว์	ทั้งต้น	-ตำผสมหญ้าถอดปล้องและอาหารให้เป็ด กินช่วยให้เปิดออกไข่มากขึ้น	
126	คอบูสา	มะเนียงน้ำ	<i>Aesculus assamica</i> Griff.	SAPINDACEAE	/	สมุนไพร	เมล็ด	-เมล็ดฝนกับน้ำแล้วพอกรักษาฝี	
127	ตาเค่อเหมอ	ต้าว	<i>Arenga pinnata</i> (Wurmb) Merr.	ARECACEAE	/	พืชอาหาร	ผล	-รับประทานเนื้อในของเมล็ด	
128	กะเนสา	เนียง	<i>Archidendron jiringa</i> (Jack) I. C. Nielsen	FABACEAE	/	พืชผัก	เมล็ด	-รับประทานเป็นผักสด ดอก ต้ม	

129	สะเนสา	สับปะรด	<i>Ananas comosus</i> (L.) Merr.	BROMELIACEAE	/	/	ผลไม้	ผล	-รสเปรี้ยวอมหวาน
130	ปื๋อ	ข้าว	<i>Oryza sativa</i> L.	POACEAE	/	/	พืชอาหาร	เมล็ด	-อาหารหลัก แหล่งคาร์โบไฮเดรต
131	เพาะมือฮา	บานเย็น	<i>Mirabilis jalapa</i> L.	NYCTAGINACEAE	/		สมุนไพร ไม้ประดับ	ทั้งต้น เมล็ด	-เนื้อในเมล็ดแก่เหมือนผลแบ่งใช้ทาหน้า ป้องกันแสงแดด
132	หว้าซือ	ไผ่บง	<i>Bambusa tulda</i> Roxb.	POACEAE	/		พืชอาหาร ไม้ใช้ สอย	หน่อ ลำต้น	-อาหาร -เครื่องจักสาน สร้างบ้าน
133	กลอย	กลอย	<i>Dioscorea hispida</i> Dennst.	DIOSCOREACEAE	/		พืชอาหาร สมุนไพร	หัว	-หัวดิบรับประทานแก้พิษงู หากร่างกาย ได้รับพิษเวลากินจะไม่มีรสขม -นี้รับประทานต้องผ่านแล้วแช่น้ำไหล ผ่าน 3-4 คืน
134	เพาะลิเหมือ พะโตะ	ออมกบ	<i>Limnophila rugosa</i> (Roth) Merr.	PLANTAGINACEAE	/		พืชผัก	ใบ	-รับประทานเป็นผักสด
135	โตะเคลโซ	กิบแรด	<i>Angiopteris evecta</i> (G. Forst.) Hoffm.	MARATTIACEAE	/		สมุนไพร	ราก	-ต้มน้ำดื่มแก้ปวดเมื่อยและรักษาโรคผิวหนัง แต่ห้ามใช้กับผู้ป่วยอายุน้อยกว่า 30 ปี
136	มะนอย	มะนอย	<i>Gymnopetalum chinense</i> (Lour.) Merr.	CUCURBITACEAE	/	/	พืชผัก	ผลอ่อน	-ปรุงอาหาร
137	สะเกอหวัะ	หอมชู	<i>Allium hookeri</i> Thwaites	AMARYLLIDACEAE		/	พืชผัก	ทั้งต้น	-ปรุงอาหาร
138	พอเส่มือ	สะระแห่น	<i>Mentha cordifolia</i> Opiz ex Fresen	LAMIACEAE	/	/	พืชผัก	ทั้งต้น	-ปรุงอาหาร
139	สะเกลอเส	กุยช่าย	<i>Allium tuberosum</i> Rottler ex Spreng.	AMARYLLIDACEAE		/	พืชผัก	ทั้งต้น ยกเว้น ราก	-ปรุงอาหาร
140	ติ	แตงกวา	<i>Cucumis sativus</i> L.	CUCURBITACEAE	/	/	พืชผัก	ผล	-ปรุงอาหาร

		แต่งร้าน แต่ง ปี							
141	สะกอกคำสำ	มะแว้งต้น	<i>Solanum sanitwongsei</i> Craib	SOLANACEAE	/	/	พืชผัก	ผล	-ปรุงอาหาร
142	เปอะหน่วยสา	ขนุน	<i>Artocarpus heterophyllus</i> Lam.	MORACEAE	/	/	ผลไม้	ผล	-ผลสุกรสหวาน
143	ซ้อคำสำ	มะระขี้นก	<i>Momordica charantia</i> L.	CUCURBITACEAE	/	/	พืชผัก	ยอด ผล	-ปรุงอาหาร
144	เสะเอเหมอ	ข่าบ้าน	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ZINGIBERACEAE	/	/	พืชผัก	หน่อ ดอก อ่อน	-ปรุงอาหาร
145	หย่วยจอบ่า	มันเทศ	<i>Ipomoea batatas</i> (L.) Lam.	CONVOLVULACEAE	/	/	พืชผัก	ยอด ราก สะสมอาหาร	-ปรุงอาหาร
146	หย่วยเหมอ	มันแกว	<i>Pachyrhizus erosus</i> (L.) Urb.	FABACEAE		/	พืชอาหาร	รากสะสม อาหาร	-รสหวานมัน
147	ปี่เหมอ	ข้าวฟ่าง	<i>Sorghum bicolor</i> (L.) Moench	POACEAE	/		พืชอาหาร	ลำต้น	-รสหวาน
148	เสะเอ	ขิง	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ZINGIBERACEAE	/	/	พืชผัก สมุนไพร	เหง้า	-ปรุงอาหาร
149	สะกอกเบละ	กระเจี๊ยบ มอญ	<i>Abelmoschus esculentus</i> (L.) Moench	MALVACEAE		/	พืชผัก	ผล	-ปรุงอาหาร
150	ห่อวอเสะ	แมงลัก	<i>Ocimum africanum</i> Lour.	LAMIACEAE	/	/	พืชผัก	ใบ ช่อดอก	-ปรุงอาหาร
151	เบเคล์	ข้าวโพด	<i>Zea mays</i> L.	POACEAE	/	/	พืชอาหาร	เมล็ด	-ต้ม ปิ้ง

ตารางที่ 4 จำแนกประเภทการใช้ประโยชน์จากพืชในชุมชนบ้านมะโอะโค๊ะ บ้านแม่กลองใหญ่ บ้านแม่ทะลุ บ้านห้วยปลาหลด บ้านพะโท และบ้านห้วยอี

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประเภทการใช้ประโยชน์จากพืช				
				พืชอาหาร	พืชสมุนไพร	ไม่ใช่สอย	ประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ	พืชพิษ
1.	กระเจี๊ยบเขียว กระเจี๊ยบมอญ	<i>Abelmoschus esculentus</i> (L.) Moench	MALVACEAE	/				
2.	ส้มป่อย	<i>Acacia concinna</i> (Willd.) DC.	FABACEAE	/	/		/	
3.	ชะอม	<i>Acacia pennata</i> (L.) Willd. subsp. <i>insuavis</i> (Lace) I. C. Nielsen	FABACEAE	/				
4.	พันงูน้อย	<i>Achyranthes bidentata</i> Blume	AMARANTHACEAE	/	/			
5.	ผักเผ็ด ผักคราด	<i>Acmella oleracea</i> (L.) R.K.Jansen	ASTERACEAE	/	/			
6.	ว่านน้ำ	<i>Acorus calamus</i> L.	ACORACEAE		/			
7.	ว่านน้ำเล็ก	<i>Acorus gramineus</i> Sol.	ACORACEAE		/			
8.	กูดหูวาก	<i>Adiantum philippense</i> L. var. <i>philippense</i>	PTERIDACEAE		/			
9.	หญ้าดอก ข้าวตอก	<i>Aerva sanguinolenta</i> (L.) Blume	AMARANTHACEAE		/			
10.	ไก่แดง	<i>Aeschynanthus</i> sp.	GESNERIACEAE				/	
11.	มะเนียงน้ำ	<i>Aesculus assamica</i> Griff.	SAPINDACEAE		/			/
12.	ประทัดกาญจน์	<i>Agapetes loranthiflora</i> D.Don ex G.Don var. <i>loranthiflora</i>	ERICACEAE	/				
13.	สาบแรังสาบกา	<i>Ageratum conyzoides</i> L.	ASTERACEAE		/			
14.	-	<i>Agrimonia pilosa</i> Ledeb.	ROSACEAE		/			

15.	หอมแดง	<i>Allium ascalonicum</i> L.	AMARYLLIDACEAE	/				
16.	ลกเกี้ยว หอม ญี่ปุ่น	<i>Allium chinense</i> G. Don	AMARYLLIDACEAE	/				
17.	หอมชู	<i>Allium hookeri</i> Thwaites	AMARYLLIDACEAE	/				
18.	กระเทียม	<i>Allium sativum</i> L.	AMARYLLIDACEAE	/				
19.	กุยช่าย	<i>Allium tuberosum</i> Rottler ex Spreng.	AMARYLLIDACEAE	/	/			
20.	ว่านหางจระเข้	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.	XANTHORRHOEACEAE		/			
21.	กาจูก	<i>Alpinia blepharocalyx</i> K. Schum.	ZINGIBERACEAE	/				
22.	ข่าบ้าน	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ZINGIBERACEAE	/				
23.	ข่าป่า ก้ำ	<i>Alpinia malaccensis</i> (Burm. f.) Roscoe var. <i>malaccensis</i>	ZINGIBERACEAE	/	/			
24.	กาจูก	<i>Alpinia roxburghii</i> Sweet	ZINGIBERACEAE	/				
25.	ตีนเป็ด	<i>Alstonia scholaris</i> (L.) R.Br.	APOCYNACEAE		/			
26.	ท้งฟ้า	<i>Alstonia</i> sp.	APOCYNACEAE		/			
27.	ผักเบ็ดแดง	<i>Alternanthera bettzickiana</i> (Regel) G. Nicholson	AMARANTHACEAE	/	/			
28.		<i>Amalocalyx microlobus</i> Pierre ex Spire	APOCYNACEAE	/				
29.	หัวบุก	<i>Amorphophallus paeoniifolius</i> (Dennst.) Nicolson	ARACEAE	/				
30.	สับปะรด	<i>Ananas comosus</i> (L.) Merr.	BROMELIACEAE	/				
31.	ฟ้าทะลาย	<i>Andrographis paniculata</i> (Burm. f.) Wall. ex Nees	ACANTHACEAE		/			
32.	โสมตังกุย	<i>Angelica acutiloba</i> (Siebold & Zucc.) Kitag.	APIACEAE	/	/			
33.	โกฐเชียง	<i>Angelica sinensis</i> (Oliv.) Diels	ASTERACEAE	/	/			
34.	กิบแรด	<i>Angiopteris evecta</i> (G. Forst.) Hoffm.	MARATTIACEAE		/			
35.	สารภีคดย	<i>Anneslea fragrans</i> Wall.	PENTAPHYLACACEAE		/			

36.	น้อยโหน่ง	<i>Annona reticulata</i> L.	ANNONACEAE	/				
37.	น้อยหน่า	<i>Annona squamosa</i> L.	ANNONACEAE	/				
38.	ผักปิ้ง	<i>Anredera cordifolia</i> (Ten.) Steenis	BASELLACEAE	/	/			
39.	มะเม่า	<i>Antidesma</i> sp.	EUPHORBIACEAE	/	/			
40.	ถั่วลิสง	<i>Arachis hypogaea</i> L.	FABACEAE	/				
41.	เนียง	<i>Archidendron jiringa</i> (Jack) I. C. Nielsen	FABACEAE	/				
42.	ผักจ๋า	<i>Ardisia polycephala</i> Wall. ex A.DC.	PRIMULACEAE		/			
43.	หมาก	<i>Areca catechu</i> L.	ARECACEAE		/		/	
44.	ต๋าว	<i>Arenga pinnata</i> (Wurmb) Merr.	ARECACEAE	/				
45.	ไก่อ๊พี	<i>Aristolochia ringens</i> Vahl	ARISTOLOCHIACEAE		/			
46.	จิงจูฉ่าย	<i>Artemisia lactiflora</i> Wall. ex DC.	ASTERACEAE	/	/			
47.	หาดหนูน	<i>Artocarpus gomezianus</i> Wall. ex Trécul	MORACEAE	/	/			
48.	ขนุน	<i>Artocarpus heterophyllus</i> Lam.	MORACEAE	/	/	/		
49.	หาด	<i>Artocarpus lacucha</i> Roxb. ex Buch.-Ham.	MORACEAE	/				
50.	กูดหิน	<i>Asplenium unilaterale</i> Lam.	ASPLENIACEAE	/				
51.	มะไฟป่า	<i>Baccaurea ramiflora</i> Lour.	EUPHORBIACEAE	/				
52.	ไผ่บงดำ, ไผ่ทาง ข้าง ไผ่บง	<i>Bambusa tulda</i> Roxb.	POACEAE	/		/		
53.	ผักปลัง	<i>Basella alba</i> L.	BASELLACEAE	/	/			
54.	ฟัก	<i>Benincasa hispida</i> (Thunb.) Cogn.	CUCURBITACEAE	/				
55.	กำลังเสือโคร่ง	<i>Betula alnoides</i> Buch.-Ham. ex G. Don	BETULACEAE		/			
56.	เต็ม	<i>Bischofia javanica</i> Blume	PHYLLANTHACEAE	/		/		

	ประดู่ส้ม							
57.	หนาด	<i>Blumea balsamifera</i> (L.) DC.	ASTERACEAE		/			
58.	-	<i>Blumea lacera</i> (Burm.f.) DC.	ASTERACEAE		/			
59.	จิวป่า, จิวดอกแดง	<i>Bombax ceiba</i> Pierre	MALVACEAE	/		/		
60.	ผักกาดขม ผักกาดเขียวปลี	<i>Brassica juncea</i> (L.) Czern.	BRASSICACEAE	/				
61.	ปอสา	<i>Broussonetia papyrifera</i> (L.) L'Hér. ex Vent.	MORACEAE	/				
62.	ราชวดีป่า	<i>Buddleja asiatica</i> Lour.	SCROPHULARIACEAE		/			
63.	หนามไค้	<i>Caesalpinia furfuracea</i> (Prain) Hattink	FABACEAE	/				
64.	ผักปวยล่า	<i>Caesalpinia mimosoides</i> Lam.	FABACEAE	/				
65.	ฝาง	<i>Caesalpinia sappan</i> L.	FABACEAE		/			
66.	ถั่วแระ มะแฮะ	<i>Cajanus cajan</i> (L.) Millsp.	FABACEAE	/	/			
67.	ชำแป้น	<i>Callicarpa arborea</i> Roxb.	LAMIACEAE				/	
68.	ชา	<i>Camellia sinensis</i> (L.) Kuntze var. <i>assamica</i> (J. W. Mast.) Kitam.	THEACEAE	/	/			
69.	สาคุ	<i>Canna indica</i> L.	CANNACEAE	/				
70.	กัญชง	<i>Cannabis sativa</i> L.	CANNABACEAE			/		
71.	พริก	<i>Capsicum annuum</i> L.	SOLANACEAE	/				
72.	เผียงพร้านางแอ	<i>Carallia brachiata</i> (Lour.) Merr.	RHIZOPHORACEAE		/			
73.	กระโดน	<i>Careya arborea</i> Roxb.	LECYTHIDACEAE	/		/		
74.	มะละกอ	<i>Carica papaya</i> L.	CARICACEAE	/	/			
75.	เต่าร้างยักษ์	<i>Caryota maxima</i> Blume	ARECACEAE	/				

76.	เต่าร้างแดง	<i>Caryota mitis</i> Lour.	ARECACEAE	/				
77.	ราชพฤกษ์	<i>Cassia fistula</i> L.	FABACEAE	/	/	/		
78.	ก้อตาทมูหลวง	<i>Castanopsis argyrophylla</i> King ex Hook. f.	FAGACEAE	/		/		
79.	กระตงลาย	<i>Celastrus paniculatus</i> Willd.	CELASTRACEAE	/	/			
80.	บัวบก	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	APIACEAE	/	/			
81.	หญ้ารีแพร์	<i>Centotheca lappacea</i> (L.) Desv.	POACEAE		/			
82.	ไผ่ข้าวหลาม	<i>Cephalostachyum pergracile</i> Munro	POACEAE			/		
83.	เอื้องหมายนา	<i>Cheilocostus speciosus</i> (J. Koenig) C. D. Specht	COSTACEAE	/	/			
84.	ไผ่ก่งจักร	<i>Chimonobambusa armata</i> (Gamble) Hsueh & T.P.Yi	POACEAE	/			/	
85.	สาบเสือ	<i>Chromolaena odorata</i> (L.) R. M. King & H. Rob.	ASTERACEAE		/			
86.	ตะไคร้ต้น	<i>Cinnamomum ilicioides</i> A. Chev.	LAURACEAE	/				
87.	เถาวัล	<i>Cissus repens</i> Lam.	VITACEAE	/				
88.	มะนาว	<i>Citrus x aurantifolia</i> (Christm.) Swingle	RUTACEAE	/				
89.	มะกรูด	<i>Citrus hystrix</i> DC.	RUTACEAE	/	//			
90.	ส้มโอ	<i>Citrus maxima</i> (Burm.) Merr.	RUTACEAE	/				
91.	ส้มมะงั่ว	<i>Citrus medica</i> L. var. <i>medica</i>	RUTACEAE	/				
92.	ส้มเขียวหวาน	<i>Citrus reticulate</i> Blanco	RUTACEAE	/				
93.	ส้มดัด	<i>Clausena excavata</i> var. <i>villosa</i> Hook.f.	RUTACEAE		/			
94.	เพี้ยพาน	<i>Clausena wallichii</i> Oliv.	RUTACEAE	/	/			
95.	ดีหมี	<i>Cleidion javanicum</i> Blume	EUPHORBIACEAE	/	/			
96.	นางแย้มป่า	<i>Clerodendrum infortunatum</i> L.	LAMIACEAE	/				
97.	ตำลึง	<i>Coccinia grandis</i> (L.) Voigt	CUCURBITACEAE	/				

98.	มะพร้าว	<i>Cocos nucifera</i> L.	ARECACEAE	/				
99.	บอน เผือก	<i>Colocasia esculenta</i> (L.) Schott	ARACEAE	/				
100.	สะแกเถา	<i>Combretum chinense</i> Roxb. ex G. Don	COMBRETACEAE		/			
101.	ผักปราบ	<i>Commelina diffusa</i> Burm. f.	COMMELLINACEAE	/				
102.	เครือออน	<i>Congea tomentosa</i> Roxb.	LAMIACEAE		/			
103.	ผักชี ผัก หอมป้อม	<i>Coriandrum sativum</i> L.	LAMIACEAE	/				
104.	ผักกาดข้าง	<i>Crassocephalum crepidioides</i> (Benth.) S. Moore	ASTERACEAE	/				
105.	กุ่มน้ำ	<i>Crateva magna</i> (Lour.) DC.	CAPPARACEAE	/				
106.	ตีว	<i>Cratoxylum formosum</i> (Jacq.) Benth. & Hook. f. ex Dyer subsp. <i>formosum</i>	HYPERICACEAE	/				
107.	เปล้าหลวง	<i>Croton persimilis</i> Müll. Arg.	EUPHORBIACEAE		/			
108.	แตงปี แตงร้าน แตงกวา	<i>Cucumis sativus</i> L.	CUCURBITACEAE	/				
109.	ฟักทอง	<i>Cucurbita maxima</i> Duchesne	CUCURBITACEAE	/				
110.	ขมิ้น	<i>Curcuma longa</i> L.	ZINGIBERACEAE	/				
111.	มะยมแก้ว	<i>Cyclocodon celebicus</i> (Blume) D. Y. Hong	CAMPANULACEAE	/	/			
112.	กะเหรี่ยงร้อน	<i>Cymbidium bicolor</i> Lindl.	ORCHIDACEAE	/		/		
113.	ตะไคร้	<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.) Stapf	POACEAE	/	/			
114.	ตะไคร้หอม	<i>Cymbopogon nardus</i> (L.) Rendle	POACEAE		/			
115.	หญ้าแห้วหมู	<i>Cyperus rotundus</i> L.	CYPERACEAE		/			
116.	ยาแก้ฮากเหลือง	<i>Desmodium oblongum</i> Wall. ex Benth.	FABACEAE		/			
117.	-	<i>Desmodium</i> sp.	FABACEAE		/			

118.	หญ้าหนุตัน	<i>Dianella ensifolia</i> (L.) DC.	XANTHORRHOEACEAE		/			
119.	มะตาด	<i>Dillenia indica</i> L.	DILLENACEAE	/	/			
120.	มันคง	<i>Dioscorea glabra</i> Roxb.	DIOSCOREACEAE	/				
121.	กลอย	<i>Dioscorea hispida</i> Dennst.	DIOSCOREACEAE	/	/			
122.	ผักกูด	<i>Diplazium esculentum</i> (Retz.) Sw.	ATHYRIACEAE	/				
123.	ตองติง	<i>Dipterocarpus tuberculatus</i> Roxb.	DIPTEROCARPACEAE			/		
124.	คลุ้ม	<i>Donax canniformis</i> (G. Forster) K. Schum.	MARANTHACEAE			/		
125.	ลำพูป่า	<i>Duabanga grandiflora</i> (DC.) Walp.	LYTHRACEAE	/		/		
126.	มะหลอดหวาน	<i>Elaeagnus latifolia</i> L.	ELAEAGNACEAE	/				
127.	โตไม้รูดัม	<i>Elephantopus mollis</i> Kunth	ASTERACEAE		/			
128.	ว่านหอมแดง	<i>Eleutherine americana</i> (Aubl.) Merr. ex K. Heyne	IRIDACEAE		/			
129.	ขาวฤ	<i>Elsholtzia blanda</i> (Benth.) Benth.	LAMIACEAE		/			
130.	ผักอีหลี	<i>Elsholtzia communis</i> (Collett & Hemsl.) Diels	LAMIACEAE	/				
131.	เนียมดอกห้อย	<i>Elsholtzia penduliflora</i> W. W. Sm.	LAMIACEAE	/				
132.	ผักฮาน	<i>Elsholtzia stachyoides</i> (Link) Raizada & Saxena	LAMIACEAE	/	/			
133.	ส้มกุ้ง	<i>Embelia ribes</i> Burm. f.	PRIMULACEAE	/	/			
134.	คำหุด	<i>Engelhardtia spicata</i> Lechen ex Blume var. <i>colebrookeana</i> (Lindl.) Koord. & Valetton	JUGLANDACEAE			/		
135.	กล้วยผา	<i>Ensete</i> sp.	MUSACEAE		/			
136.	สะบ้าลิง	<i>Entada glandulosa</i> Pierre ex Gagnep.	FABACEAE	/				
137.	สะบ้า	<i>Entada rheedii</i> Spreng.	FABACEAE		/	/		
138.	หญ้าถอดปล้อง	<i>Equisetum ramosissimum</i> Desf. subsp. <i>debile</i> (Roxb. ex Vaucher) Hauke	EQUISETACEAE		/			

139.	ผักซีฝรั่ง ผักซีตอย	<i>Eryngium foetidum</i> L.	APIACEAE	/				
140.	ทองหลางป่า	<i>Erythrina subumbrans</i> (Hassk.) Merr.	FABACEAE		/			
141.	ผักฮาก	<i>Erythrolalum scandens</i> Blume	OLACACEAE	/			/	
142.	-	<i>Eupatorium fortunei</i> Turcz.	ASTERACEAE	/	/			
143.	แสมยกใบหยิก	<i>Euphorbia tithymaloides</i> subsp. <i>smallii</i> (Millsp.) V.W.Steinm.	EUPHORBIACEAE		/			
144.	ซีหนอน	<i>Eurya acuminata</i> DC.	PENTAPHYLACACEAE		/			
145.	เดือหัวว่า	<i>Ficus auriculata</i> Lour.	MORACEAE	/				
146.	เดือปล้อง	<i>Ficus hispida</i> L.f.	MORACEAE		/			
147.	เดือสาย	<i>Ficus semicordata</i> Buch.-Ham. ex Sm.	MORACEAE	/				
148.	มะเดื่อน้อย	<i>Ficus subincisa</i> Buch.-Ham. ex Sm.	MORACEAE		/			
149.	ตะขบป่า	<i>Flacourtia indica</i> (Burm. f.) Merr.	SALICACEAE	/				
150.	-	<i>Flemingia</i> sp.	FABACEAE		/			
151.	นูดพระ หงอนไก่	<i>Flemingia strobilifera</i> (L.) W.T. Aiton	FABACEAE				/	
152.	เทียนข้าวเปลือก	<i>Foeniculum vulgare</i> Mill.	APIACEAE		/			
153.	ส้มควาย	<i>Garcinia pedunculata</i> Roxb. ex Buch.-Ham	CLUSIACEAE	/	/			
154.	มะยมตอย	<i>Gaultheria leucocarpa</i> var. <i>yunnanensis</i> (Franch.) T.Z.Hsu & R.C.Fang	ERICACEAE		/			
155.	แกลดดิโอลัส	<i>Gladiolus dalenii</i> Van Geel	IRIDACEAE		/			
156.	สี่เสียด	<i>Glinus herniarioides</i> (Gagnep.) Tardieu	MOLLUGINACEAE	/				
157.	มันปลา	<i>Glochidion sphaerogynum</i> (Müll. Arg.) Kurz	EUPHORBIACEAE	/	/			
158.	รัก	<i>Gluta usitata</i> ZWall.) Ding Hou	ANACARDIACEAE				/	

159.	ชื้อ	<i>Gmelina arborea</i> Roxb.	LAMIACEAE	/	/			
160.	ฝ้ายสำลี	<i>Gossypium barbadense</i> L.	MALVACEAE			/		
161.	พิมพีไพลี	<i>Gymnanthemum extensum</i> (Wall. ex DC.) Steetz	ASTERACEAE		/			
162.	มะนอย	<i>Gymnopetalum chinense</i> (Lour.) Merr.	CUCURBITACEAE	/				
163.	ว่านมหากาฬ	<i>Gynura bicolor</i> (Roxb.) DC.	ASTERACEAE	/	/			
164.	เหมือดคนดง	<i>Helicia formosana</i> Hemsl.	PROTEACEAE		/			
165.	พรมคต	<i>Heliciopsis terminalis</i> (Kurz) Sleumer	PROTEACEAE		/			
166.	ชื้อน	<i>Helicteres elongata</i> Wall. ex Bojer	MALVACEAE		/			
167.	กระเจี๊ยบ	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	MALVACEAE	/				
168.	มะกิง	<i>Hodgsonia heteroclita</i> (Roxb.) Hook.f. & Thomson	CUCURBITACEAE	/				
169.	ตะขาบหิน	<i>Homalocladium platycladum</i> (F. Muell.) L.H. Bailey	POLYGONACEAE		/			
170.	ไคร้หน้า	<i>Homonoia riparia</i> Lour.	EUPHORBIACEAE	/				
171.	ผักคาวตอง	<i>Houttuynia cordata</i> Thunb.	SAURURACEAE	/	/			
172.	กระเบาหน้า	<i>Hydnocarpus kurzii</i> (King) Warb.	ACHARIACEAE	/	/			
173.	บัวบกเขา	<i>Hydrocotyle javanica</i> Thunb.	APIACEAE	/				
174.	หญ้าคุมบาง	<i>Hypolytrum nemorum</i> (Vahl) Spreng.	CYPERACEAE		/			
175.	เทียนบ้าน	<i>Impatiens balsamina</i> L.	BALSAMINACEAE		/			
176.	หญ้าคา	<i>Imperata cylindrica</i> (L.) Raeusch.	POACEAe		/	/		
177.	มันเทศ	<i>Ipomoea batatas</i> (L.) Lam.	CONVOLVULACEAE	/				
178.	มะลิระบำ	<i>Jasminum laurifolium</i> var. <i>brachylobum</i> Kurz	OLEACEAE		/			
179.	สบู่ดำ	<i>Jatropha curcas</i> L.	EUPHORBIACEAE			/		
180.	กระตูดักไก่อดำ เฉียงพริ้วบ้าน	<i>Justicia gendarussa</i> Burm. f.	ACANTHACEAE		/			

	เผิงพรัมอญ							
181.	กระชายดำ	<i>Kaempferia parviflora</i> Wall. ex Baker	ZINGIBERACEAE		/			
182.	-	<i>Kalanchoe laciniata</i> (L.) DC.	CRASSULACEAE	/	/			
183.	น้ำเต้า	<i>Lagenaria siceraria</i> (Molina) Standl.	CUCURBITACEAE	/		/		
184.	หนาดวัว	<i>Laggera alata</i> (D.Don) Sch.Bip. ex Oliv.	ASTERACEAE		/			
185.	ผักหนาม	<i>Lasia spinosa</i> (L.) Thwaites	ARACEAE	/				
186.	มะคำดีควาย	<i>Lepisanthes tetraphylla</i> (Vahl) Radlk.	EUPHORBIACEAE			/		
187.	กระถินบ้าน กระถินไทย	<i>Leucaena leucocephala</i> (Lam.) de Wit	FABACEAE	/				
188.	อวมกบ	<i>Limnophila rugosa</i> (Roth) Merr.	PLANTAGINACEAE	/				
189.	ตะไคร้ต้น	<i>Litsea cubeba</i> (Lour.) Pers.	LAURACEAE	/	/			
190.	ตะไคร้ต้น	<i>Litsea mollis</i> Hemsl.	LAURACEAE	/				
191.	ค้อ	<i>Livistona speciosa</i> Kurz	ARECACEAE	/		/		
192.	บวบหอม	<i>Luffa aegyptiaca</i> Mill.	CUCURBITACEAE	/				
193.	ตองเต้า	<i>Macaranga denticulata</i> (Blume) Müll. Arg.	EUPHORBIACEAE			/		
194.	ข้าวสารหลวง	<i>Maesa ramentacea</i> (Roxb.) A. DC.	PRIMULACEAE			/		
195.	มะม่วง	<i>Mangifera indica</i> L.	ANACARDIACEAE	/				
196.	มะม่วง ช้างเหยียบ	<i>Mangifera sylvatica</i> Roxb.	ANACARDIACEAE	/				
197.	มันสำปะหลัง	<i>Manihot esculenta</i> Crantz	EUPHORBIACEAE	/				
198.	แคหางค่าง	<i>Markhamia stipulata</i> (Wall.) Seem. var. <i>kerrii</i> Sprague	BIGNONIACEAE	/		/		
199.	แคหางค่าง	<i>Markhamia stipulata</i> (Wall.) Seem. var. <i>stipulata</i>	BIGNONIACEAE	/				
200.	ครามเถา	<i>Marsdenia tinctoria</i> R. Br.	APOCYNACEAE		/	/		

201.	ผักแว่น	<i>Marsilea crenata</i> C. Presl	MARSILEACEAE	/				
202.	ไผ่เครือวัลย์	<i>Melocalamus compactiflorus</i> (Kurz) Benth.	POACEAE			/		
203.	สะระแหน่	<i>Mentha cordifolia</i> Opiz ex Fresen	LAMIACEAE	/				
204.	พลับพลา	<i>Microcos paniculata</i> L.	MALVACEAE	/				
205.	ผักเยี่ยววัว	<i>Millettia caerulea</i> Baker	FABACEAE	/	/			
206.	ไมยราบ	<i>Mimosa pudica</i> L.	FABACEAE		/			
207.	บานเย็น	<i>Mirabilis jalapa</i> L.	NYCTAGINACEAE		/	/		
208.	มะระขี้นก	<i>Momordica charantia</i> L.	CUCURBITACEAE	/				
209.	ฟักข้าว	<i>Momordica cochinchinensis</i> (Lour.) Spreng.	CUCURBITACEAE	/				
210.	ยอบ้าน	<i>Morinda citrifolia</i> L.	RUBIACEAE	/	/			
211.	มะรุม	<i>Moringa oleifera</i> Lam.	MORINGACEAE	/				
212.	สะบ้า	<i>Mucuna macrocarpa</i> Wall.	FABACEAE		/			
213.	กล้วยบัวสีส้ม	<i>Musa laterita</i> Cheesman	MUSACEAE	/				
214.	คอแลน	<i>Nephelium hypoleucum</i> Kurz	SAPINDACEAE	/				
215.	ยาสูบ	<i>Nicotiana tabacum</i> L.	SOLANACEAE		/			
216.	แมงลัก	<i>Ocimum africanum</i> Lour.	LAMIACEAE	/				
217.	ยี่หระ	<i>Ocimum gratissimum</i> L. var. <i>macrophyllum</i> Briq.	LAMIACEAE	/	/			
218.	กะเพรา	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	LAMIACEAE	/	/			
219.	เพกา	<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Benth. ex Kurz	BIGNONIACEAE	/	/	/		
220.	ข้าว	<i>Oryza sativa</i> L.	POACEAE	/				
221.	ชาหอม	<i>Osyris lanceolata</i> Hochst. & Steud.	SANTALACEAE		/			
222.	มันแกว	<i>Pachyrhizus erosus</i> (L.) Urb.	FABACEAE	/				
223.	กะทกรกฝรั่ง	<i>Passiflora edulis</i> Sims	PASSIFLORACEAE	/				

224.	กะทกรก	<i>Passiflora foetida</i> L.	PASSIFLORACEAE	/				
225.	งาช้างอ่อน	<i>Perilla frutescens</i> (L.) Britton	LAMIACEAE	/				
226.	-	<i>Persea fruticosa</i> (Kurz) Kosterm.	LAURACEAE		/			
227.	เอื้องเพ็ชต์ม้า	<i>Persicaria chinensis</i> (L.) Nakai var. <i>chinensis</i>	POLYGONACEAE	/	/			
228.	ผักแพว	<i>Persicaria odorata</i> (Lour.) Soják	POLYGONACEAE	/	/			
229.	ห้อมช้าง	<i>Phlogacanthus curviflorus</i> Nees	ACANTHACEAE	/	/			
230.	เป้งตอย	<i>Phoenix loureiroi</i> Kunth	ARECACEAE	/		/		
231.	ตองสาด	<i>Phrynium pubinerve</i> Blume	MARANTACEAE			/		
232.	มะขามป้อม	<i>Phyllanthus emblica</i> L.	PHYLLANTHACEAE	/	/	/		
233.	โทงเทง	<i>Physalis angulata</i> L.	SOLANACEAE		/			
234.	กอมขม	<i>Picrasma javanica</i> Blume	SIMAROUBACEAE		/			
235.	สนสามใบ	<i>Pinus kesiya</i> Royle ex Gordon	PINACEAE			/		
236.	สนสองใบ	<i>Pinus merkusii</i> Jungh. & de Vriese	PINACEAE			/		
237.	พลู	<i>Piper betle</i> L.	PIPERACEAE		/		/	
238.	สร้อยห้อย	<i>Piper boehmeriifolium</i> var. <i>glabriculae</i> (C. DC.) M.G. Gilbert & N.H. Xia	PIPERACEAE		/			
239.	พริกไทย	<i>Piper nigrum</i> L.	PIPERACEAE	/	/			
240.	ข้าพลู ผักห่อ	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	PIPERACEAE	/				
241.	ชายผ้าสีดา	<i>Platynerium wallichii</i> Hook.	POLYPODIACEAE		/	/		
242.	เนียมหูเสือ	<i>Plectranthus amboinicus</i> (Lour.) Spreng.	LAMIACEAE	/				
243.	เจตมูลเพลิงแดง	<i>Plumbago indica</i> L.	PLUMBAGINACEAE		/			
244.	เจตมูลเพลิงขาว	<i>Plumbago zeylanica</i> L.	PLUMBAGINACEAE		/			

245.	ขุนไม้	<i>Podocarpus neriifolius</i> D. Don	PODOCARPACEAE		/	/		
246.	หว่ายตะเข็บ	<i>Pothos chinensis</i> (Raf.) Merr.	ARACEAE		/			
247.	มะแฟน	<i>Protium serratum</i> Engl.	BURSERACEAE	/		/		
248.	-	<i>Pseudognaphalium affine</i> (D.Don) Anderb.	ASTERACEAE		/			
249.	ฝรั่ง ฝรั่งขึ้นก	<i>Psidium guajava</i> L.	MYRTACEAE	/	/			
250.	ลิ้นกุ่ม	<i>Pyrrhosia eberhardtii</i> (Christ) Ching	POLYPODIACEAE		/		/	
251.	-	<i>Reynoutria japonica</i> Houtt.	POLYGONACEAE	/	/			
252.	ส้มผด มะเหลียมหิน	<i>Rhus javanica</i> L. var. <i>chinensis</i> (Mill.) T. Yamaz.	ANACARDIACEAE	/				
253.	ส้มกุ่มอ่างกา	<i>Rubus chevalieri</i> Cardot var. <i>angkae</i> (Geddes) Thuan	ROSACEAE		/			
254.	อ้อย	<i>Saccharum officinarum</i> L.	POACEAE	/				
255.	คะหวน	<i>Salacca secunda</i> Griff.	ARECACEAE	/				
256.	-	<i>Sambucus canadensis</i> L.	ADOXACEAE		/			
257.	สะพ้านก้าน	<i>Sambucus javanica</i> Reinw. ex Blume subsp. <i>javanica</i>	ADOXACEAE		/			
258.	มะคำดีควาย	<i>Sapindus rarak</i> DC.	SAPINDACEAE			/		
259.	โศกเหลือง ศรียะลา	<i>Saraca thaipingensis</i> Cantley ex Prain	FABACEAE	/				
260.	กระดุกเกลี้ยง	<i>Sarcandra glabra</i> subsp. <i>brachystachys</i> (Blume) Verdc.	CHLORANTHACEAE		/			
261.	ทะโล้	<i>Schima wallichii</i> (DC.) Korth.	THEACEAE		/	/		
262.	กรตน้ำ	<i>Scoparia dulcis</i> L.	PLANTAGINACEAE		/			
263.	มะระหวาน แตงกะเหรียง	<i>Sechium edule</i> (Jacq.) Sw.	CUCURBITACEAE	/				

264.	ชุมเห็ดเทศ	<i>Senna alata</i> (L.) Roxb.	FABACEAE		/			
265.	งาดำ งาขาว	<i>Sesamum indicum</i> L.	PEDALIACEAE	/				
266.	เต็ง	<i>Shorea obtusa</i> Wall. ex Blume	DIPTEROCARPACEAE			/		
267.	พะยอม	<i>Shorea roxburghii</i> G. Don	DIPTEROCARPACEAE			/		
268.	รัง	<i>Shorea siamensis</i> Miq.	DIPTEROCARPACEAE			/		
269.	สติชน	<i>Sloanea sigun</i> (Blume) K. Schum.	ELAEOCARPACEAE		/			
270.	หัวข้าวเย็นใต้	<i>Smilax glabra</i> Roxb.	SMILACACEAE		/			
271.	ข้าวเย็น	<i>Smilax</i> sp.	SMILACACEAE		/			
272.	มะแว้งนก	<i>Solanum americanum</i> Mill.	SOLANACEAE	/	/			
273.	มะเขือขึ้น มะเขือแจ้	<i>Solanum capsicoides</i> All.	SOLANACEAE	/	/			
274.	ด้อย่าง	<i>Solanum erianthum</i> D. Don	SOLANACEAE			/		/
275.	มะเขือยาว มะเขือเปราะ มะเขือขึ้น มะเขือม่วง	<i>Solanum melongena</i> L.	SOLANACEAE	/				
276.	มะแว้งต้น	<i>Solanum sanitwongsei</i> Craib	SOLANACEAE	/	/			
277.	มะเขือพวง	<i>Solanum torvum</i> Sw.	SOLANACEAE	/				
278.	แปร์น้ำเงิน	<i>Sonerila maculata</i> Roxb.	MELASTOMATACEAE		/			
279.	ข้าวฟ่าง	<i>Sorghum bicolor</i> (L.) Moench	POACEAE	/				
280.	มะกอก	<i>Spondias bipinnata</i> Airy Shaw & Forman	ANACARDIACEAE	/				
281.	มะกอก	<i>Spondias pinnata</i> (L. f.) Kurz	ANACARDIACEAE	/				
282.	ก้นปิด, บอระเพ็ดพุงช้าง	<i>Stephania japonica</i> var. <i>discolor</i> (Blume) Forman	MENISPERMACEAE		/			

283.	ช่อม	<i>Strobilanthes cusia</i> (Nees) Kuntze	ACANTHACEAE		/	/		
284.	เนียมหอม	<i>Strobilanthes nivea</i> Craib	ACANTHACEAE	/	/			
285.	แสลงใจ	<i>Strychnos nux-vomica</i> L.	LOGANIACEAE		/			
286.	-	<i>Synotis cappa</i> (Buch.-Ham. ex D. Don) var. <i>parishii</i>	ASTERACEAE		/			
287.	ดาวเรือง	<i>Tagetes erecta</i> L.	ASTERACEAE		/	/		
288.	โสมคน	<i>Talinum paniculatum</i> (Jacq) Gaertn.	TALINACEAE	/	/			
289.	มะขาม	<i>Tamarindus indica</i> L.	FABACEAE	/	/	/		
290.	สัก	<i>Tectona grandis</i> L. f.	LAMIACEAE		/	/		
291.	หูกวาง	<i>Terminalia catappa</i> L.	COMBRETACEAE			/		
292.	สมอ	<i>Terminalia chebula</i> Retz. var. <i>chebula</i>	COMBRETACEAE	/	/			
293.	รางจืด	<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.	ACANTHACEAE		/			
294.	จิงจ้อผีเสื้อ	<i>Thunbergia papilionacea</i> W.W.Sm.	ACANTHACEAE		/			
295.	ตองกง	<i>Thysanolaena latifolia</i> (Roxb. ex Hornem) Honda	POACEAE			/		
296.	บอระเพ็ด	<i>Tinospora crispa</i> (L.) Hook.	MENISPERMACEAE		/			
297.	เครือทุ้งเช่า	<i>Toddalia asiatica</i> (L.) Lam.	RUTACEAE	/				
298.	ผักชีโร	<i>Trachyspermum roxburghianum</i> (DC.) H. Wolff	APIACEAE	/				
299.	ตำลึง	<i>Trevesia palmata</i> (Roxb. ex Lindl.) Vis.	ARALIACEAE	/				
300.	ส้มแปะ	<i>Vaccinum exaristatum</i> Kurz	ERICACEAE	/				
301.	ไม้แดง	<i>Xylocarpus xylocarpa</i> (Roxb.) W. Theob. var. <i>kerrii</i> (Craib & Hutch.) I. C. Nielsen	FABACEAE	/		/		
302.	ไม้แดง	<i>Xylocarpus xylocarpa</i> var. <i>xylocarpa</i>	FABACEAE			/		
303.	-	<i>Zanthoxylum bungeanum</i> Maxim.	RUTACEAE	/				
304.	ข้าวโพด	<i>Zea mays</i> L.	POACEAE	/				

305.	ขิง	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ZINGIBERACEAE	/	/		/	
306.	ไพลดำ	<i>Zingiber ottensii</i> Valetton	ZINGIBERACEAE		/			
307.		<i>Ziziphus jujuba</i> Mill.	RHAMNACEAE	/				

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนประชากรและช่วงอายุที่ตอบแบบสัมภาษณ์

หมู่บ้าน	จำนวน (ราย)	ชาย (ราย)	หญิง(ราย)	จำนวนช่วงอายุ (ราย)		
				15 -30 ปี	31-50 ปี	>50 ปี
บ้านมะโอโคะ	113	56	57	47	51	15
บ้านแม่กลองใหญ่	112	58	57	39	50	23
บ้านแม่ทะลุ	117	39	78	23	52	42
บ้านห้วยปลาหลด	65	19	46	29	30	6
บ้านพะโท	57	28	29	5	26	26
บ้านห้วยฮี้	57	27	30	14	25	21

9. สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ

การวิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความหลากหลายทางชีวภาพของพืชในชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอนและจังหวัดตาก ดำเนินการวิจัยระหว่างปี พ.ศ. 2559 – 2561 โดยแต่ละปีได้เข้าสำรวจชุมชนปีละ 2 ชุมชน ได้แก่ ปี พ.ศ. 2559 (ตุลาคม 2558 – กันยายน 2559) สำรวจบ้านมะโอโคะ ต.แม่จัน อ.อุ้มผาง จ.ตาก และบ้านแม่กลองใหญ่ ต.โมโกร อ.อุ้มผาง จ.ตาก ปี พ.ศ. 2560 (ตุลาคม 2559 – กันยายน 2560) สำรวจบ้านแม่ทะลุ ต.สบเมย อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน และบ้านห้วยปลาหลด ต.ด่านแม่ละเมา อ.แม่สอด จ.ตาก ปี พ.ศ. 2561 (ตุลาคม 2560 – กันยายน 2561) สำรวจบ้านพะโท ต.แม่กิ๊ อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน และบ้านห้วยฮี้ ต.ห้วยปูลิง อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน ได้ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากพืชทั้งหมด 307 ชนิด 244 สกุล 105 วงศ์ และประชากรที่มีความรู้การใช้ประโยชน์จากพืชในชุมชนอยู่ในช่วงอายุ 31 – 50 ปี มากที่สุด

10. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

- ข้อมูลองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับความหลากหลายทางชีวภาพ ข้อมูลการนำพืชไปใช้ประโยชน์ของพืชในชุมชน ข้อมูลทางอนุกรมวิธาน และตัวอย่างพรรณไม้เก็บรักษาเป็นตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิงเพื่อเป็นหลักฐานของการศึกษาพรรณไม้ในประเทศไทย ของพันธุ์พืชป่าและพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542
  - ข้อมูลพื้นฐานประกอบการจัดทำรายงานสถานการณ์ทรัพยากรพันธุกรรมพืชตามพันธกรณีภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ
  - ข้อมูลของชนิดพันธุ์พืชที่คาดว่าจะมีศักยภาพทางการเกษตรหรือการแพทย์ เพื่อเป็นแนวทางต่อการสนับสนุนงานวิจัยหรือเศรษฐกิจของชุมชนและส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนโดยชุมชน
- หน่วยงานที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์
- นักวิชาการ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
  - หน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชนต่าง ๆ
  - นักวิจัย สถาบันการศึกษา นักธุรกิจ ผู้สนใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุกรรมพืช คุ้มครองพันธุ์พืช และปรับปรุงพันธุ์พืช

11. คำขอบคุณ

ขอบคุณ อบท. ผู้นำชุมชน ครู ประชาชนชาวบ้าน หมอยาสมุนไพร และคนในชุมชนที่เข้าศึกษาวิจัย

12. เอกสารอ้างอิง

- คมกริช เศรษฐบุบผา และ ดวงใจ ศุขเฉลิม. 2552. พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวมูเซอดำ บ้านห้วยปลาหลด ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. วารสารวนศาสตร์ 28(1): 29-39.
- ชูศรี ไตรสนธิ และ ปรีทรรศน์ ไตรสนธิ. 2552. การศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในประเทศไทย กรณีศึกษาในอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วารสารพฤกษศาสตร์ไทย 1(1): 1-23.
- ชูศรี ไตรสนธิ และ ปรีทรรศน์ ไตรสนธิ. 2554. การสำรวจพรรณพืชท้องถิ่นและพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน ณ ศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ - หริภุญชัย จังหวัดลำพูน. การประชุมวิชาการพฤกษศาสตร์แห่งประเทศไทย ครั้งที่ 5. วันที่ 30 มีนาคม ถึง 1 เมษายน 2554. ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธนิต ชังถาวร สุภัญญา สุจนายา ศิริวัลย์ มณีศรีเดช กริชพกา บุญเฟื่อง เพียงเพ็ญ บุตรกัตถุญ และปริญญารณ เต็งประเสริฐ. 2550. รายงานการศึกษากรอบความคิดการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ: ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.
- วิทยา ปองอมรกุล และ อังคณา อินตา. 2555. พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ในอำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน. การประชุมวิชาการพฤกษศาสตร์แห่งประเทศไทย ครั้งที่ 6. วันที่ 28 - 30 มีนาคม 2554 ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิทยา ปองอมรกุล. 2548. พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวลัวะในเขตพัฒนาโครงการหลวง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาชีววิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร. ม.ป.ป. พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542. บริษัทพันธุ์พืชบลิซซิ่ง จำกัด. กรุงเทพฯ.
- Alcorn, J. B. 1995. The scope and aims of ethnobotany in a developing world. p. 23-39. In: R.E. Schultes & S. von Reis. Ethnobotany evolution of a discipline. Chapman & Hall, London.

13. ภาคผนวก

